



## Full fart för ny professor

Jonas Ivarsson forskar om hur kunskap kommer till inom yrkeslivet

**MÅNGA VISSTIDARE**

**Fyra av tio saknar fast jobb**

SID 4

**SVÅRT MÅL ATT NÅ**

**Färre kvinnliga professorer**

SID 9

**DIGITALA TENTOR PÅ GÅNG**

**Slutet för papperstentor?**

SID 22



# Vi vill och kan påverka högskolepolitiken

**FORSKNING OCH HÖGRE UTBILDNING** får allt större uppmärksamhet både från politiken och den offentliga och privata sektorn. Det är glädjande men innebär samtidigt att allt fler vill vara med och påverka högskolesektorns verksamhet. Samtidigt ökar konkurrensen om resurser och studenter nationellt och internationellt.

Mot den bakgrunden är det viktigt att vi som verkar på universitet och högskolor tillsammans driver de frågor som kan bidra till en positiv utveckling av högskolesektorn och Sverige som kunskapsnation. Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF, antog hösten 2013 ett manifest som beskriver hur universitet och högskolor ska utvecklas och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Med detta som grund och en samsyn på avgörande områden, kan vi med kraft driva högskolepolitiska frågor.

**DET FINNS EN SAMSYN** om behovet av långsiktighet i den statliga resurstilldelningen vad gäller högre utbildning. Den ständiga förändringen i antalet utbildningsplatser ger en oförutsägbar ryckighet. Som exempel fick vi neddragningar av antalet utbildningsplatser med anledning av "betalstudenter" och inaktiva studenter, men redan innan dessa var genomförda kom ett hastigt beslut om att vi skulle få ett tillskott på cirka 10 000 platser, huvudsakligen till lärarutbildningen. Att vi ska ta vårt samhällsansvar för behovet av kompetens är givet, men bristen på långsiktighet komplicerar.

Det finns också en samsyn om att de statliga resurserna för utbildning och forskning ska ges som ett anslag. Att regeringen kommer att ha ett antal beräkningsgrunder kopplade till uppdrag både för forskning och utbildning är naturligt, men likt flertalet andra länder borde vi fritt få hantera resurserna inom ramen för uppdraget. Detta vore i linje med att forskning och högre utbildning måste hänga ihop och att högre utbildning ska vila på vetenskaplig grund. Vidare finns inom sektorn ett starkt stöd för att vi ska kunna ha ett balanserat kapital på motsvarande ett års förbrukning.

Styrkan i att vara en enad sektor blev tydlig när det gäller en grundläggande fråga – kvalitetsutvärderingen av vår utbildningsverksamhet. Det nuvarande systemet för kvalitetsutvärdering av den högre utbildningen har inte bara kritiserats av samtliga svenska lärosäten. Det har också lett till att Sverige uteslutits ur den europeiska kvalitets-



FOTO: JOHAN WINGBORG

organisationen ENQA, vilket väckt förvåning internationellt. Nyligen undertecknade alla landets rektorer och ordförande för Sveriges förenade studentkårer, SFS, en debattartikel i Svenska Dagbladet där vi bjöd in till dialog om ett nytt utvärderingssystem. Det är nog första gången jag sett en enad sektor gå ut med ett gemensamt budskap vid ett och samma tillfälle. En manifestation som några dagar senare följdes av att regeringen tillsatte två olika utredningar kopplade till frågan.

**DET FINNS FÖRSTÅS** många olika sätt att påverka och många olika arenor för opinionsbildning. En av de största och mest omtalade är den årliga Almedalsveckan. Med höstens riksdagsval i sikte, kommer årets Almedalsvecka att vara extra viktig. Istället för att varje enskilt lärosäte tar upp "sina" frågor, så har vi tillsammans bestämt oss för en särskild högskolepolitisk dag, onsdagen den 2 juli. Då kommer vi – med SUHF som avsändare – att ha ett gemensamt program där vi lyfter fyra viktiga frågor:

- Resursfördelningssystemet
- Ökad autonomi
- Utbildning, bildning och matchning
- Jämställdhet och mångfald

Förhoppningen är att den högskolepolitiska debatten som vi väljer att föra ska avspeglas i en framtida högskoleproposition. Målet för den måste vara en långsiktig plan för forskning och högre utbildning.

PAM FREDMAN

**GUJOURNALEN**EN TIDNING FÖR GÖTEBORGS  
UNIVERSITETS MEDARBETARE**Maj 2014****CHEFREDAKTÖR &  
ANSVARIG UTGIVARE**  
Allan Eriksson 031 - 786 10 21  
allan.eriksson@gu.se**REDAKTÖR & STF ANSVARIG UTGIVARE**  
Eva Lundgren 031 - 786 10 81  
eva.lundgren@gu.se**FOTOGRAF OCH REPRO**  
Johan Wingborg 031 - 786 29 29  
johan.wingborg@gu.se**GRAFISK FORM & LAYOUT**  
Anders Euren 031 - 786 43 81  
anders.euren@gu.se**MEDVERKANDE SKRIBENTER**Helena Svensson, Torsten Arpi och  
Marie Hedman**KORREKTUR**

Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

**ADRESS**GU Journalen,  
Göteborgs universitet  
Box 100, 405 30 Göteborg**E-POST**

gu-journalen@gu.se

**INTERNET**

www.gu-journalen.gu.se

**UPPLAGA**

5 900 ex

**ISSN**

1402-9626

**UTGIVNING**

7 nummer/år

Nästa nummer utkommer 17 juni 2014

**MANUSSTOPP**

30 maj 2014

**MATERIAL**För obeställt material ansvaras ej  
För ej signerat material ansvarar  
redaktionen

Citera gärna, men ange källan

**ADRESSÄNDRING**Gör skriftlig anmälan till Ingalill Allvin,  
inga-lill.allvin@gu.se**OMSLAG**Jonas Ivarsson, ny professor i pedagogik  
Foto: Johan Wingborg**TRYCKERI**

Billes Tryckeri AB

GÖTEBORGS  
UNIVERSITET

**REKTOR HAR ORDET**

2 GU påverkar högskolepolitiken.

**NYHETER**

4 Fortfarande hög andel visstidsanställda.

6 Anne Farewell kan bli den första vid GU som ger en MOOC-kurs.

7 Arbetsgrupp föreslår att GU satsar 2 miljoner kronor på MOOC.

8 300 miljoner kronor till globala samhällsutmaningar.

9 Endast 27 procent av de nya professorerna är kvinnor.

10 Ove Sernhede och Catharina Thörn i nytt projekt om att minska segregationen.

11 Avhumaniserande ideologi tar över på universiteten.

12 Statsvetare lyckades rekrytera toppforskare från Yale.

13 Thomas Sterner tror att vi kan klara 2 graders temperaturhöjning.

14 Clemens Cavallin om sin utbytestermi på ett amerikanskt elitcollege.

**PROFILER**

16 Jonas Ivarsson, ny professor i pedagogik, undersöker hur ny kunskap bildas på sjukhus.

**REPORTAGE**

20 Aant Elzinga och Anders Larsson i äventyrslystna polarforskarens fotspår.

22 Handelshögskolan testar digitala tentor.

24 Historien bakom den banbrytande historiska samlingsvolymen.

26 Kristina Alstam hoppas att forskningen inte behöver vara nyttig.

27 Fredrik Bäckhed om konsten att testa en kreativ hypotes.

**DEBATT**

29 Är det kvinnors fel att män lyckas?

29 Hörandeförsamlingen får två timmar på sig.



16

**Pedagogik på jobbet**

Jonas Ivarsson undersöker hur yrkesmän lär sig använda nya tekniska metoder.



22

**Testar digitala tentor**

Handelshögskolan är först ut med att pröva digitala salstentor.



6

**Hon är redo för världen**

Anne Farewell har redan en MOOC-kurs i sitt huvud.



24

**Prisad lärobok**

Historia med vind i seglen. Maria Sjöberg är redaktör för ny bok om historia.



14

**Rapport från USA**

Clemens Cavallin har goda erfarenheter från ett liberal arts college.

## Redaktionen: Det pågår en revolution i det tysta

I APRIL ARRANGERADE fackförbundet ST en intressant temakväll om new public management eller det som kallats för den tysta revolutionen. Lars Karlsson från Förvaltningshögskolan menade att det har blivit viktigare att uppfylla målen än att skapa en bra verksamhet. Det ständiga granskandet leder till ökad misstro – ändå vet vi att tilltro utgör grunden för ett gott samhälle. Jens Stilhoff Sörensen, som är en av grundarna av Academic Rights Watch, menade att högskolan har hamnat i en värdekris

utan motstycke på över 100 år. Vi befinner oss i ett "diskursivt fängelse", framhöll Stilhoff, där det är svårt att föreställa sig något annat. Att döma av diskussionen efteråt var flertalet åhörare mycket kritiska till ideologin och det verkar finnas en ilska över alla dessa ständiga utvärderingar och uppgifter som läggs på lärarnas axlar. Men ingen kunde ge några konstruktiva förslag på vad man kan göra. Debatten blir lätt ensidig om man inte kan formulera några alternativ.

Vi vill tacka alla som kommit in med bidrag till vår tävling, att utse den värsta GU-floskeln. Det var inte lätt att utse vinnare men vi fick hjälp av Karin Helgesson och Einar Korpus från svenska språket. Vad är då en floskel? Det är ett populärt uttryck som överanvänts och därför förlorat sitt ursprungliga värde. I värsta fall fungerar floskeln som en eufemism, en förskönande omskrivning. Ett vanligt exempel är att tala om "rationaliseringar" som en omskrivning för besparingar eller att folk får sparken.

I artikeln på sista sidan ger vi tips på hur man genomskådar en floskel.

I det här numret uppmärksammar vi även förslaget att satsa på MOOC-kurser vid GU. Anne Farewell, som kan bli pionjär, ser inte MOOC som något hot mot våra regulerade utbildningar utan istället som ett nytt redskap att utveckla pedagogiken. Vi tycker det ska bli intressant att följa den utvecklingen.

Trevlig läsning!



# Fyra av tio saknar fast

**Var fjärde forskare och lärare vid GU saknar fast anställning, visar en kartläggning som GU Journalen gjort. De senaste fem åren har andelen visstidsanställda dock minskat men det är fortfarande stora skillnader mellan fakulteterna.**

**DET ÄR SIFFROR** som GU ingalunda är ensamt om, så här ser det ut på alla landets universitet och högskolor.

På arbetsmarknaden i stort ligger andelen tidsbegränsat anställda på runt 10 procent. Lärare och forskare ligger skyhögt över de flesta yrken. En av dem är manetforskaren Lene Friis Möller som sedan 2007 haft flera olika anställningar vid GU: först två år som postdoktor på egna forskningsmedel och sedan fyra år som forskarasistent. I åtta månader var hon dessutom projektanställd som EU-koordinator för ett forskningsprojekt.

**- EFTER TIDEN** som forskarasistent hamnade jag plötsligt i ett vakuum. Det fanns ingen plan för vad som skulle hända efteråt. Jag vill gärna fortsätta på GU men det finns inga tjänster att söka och enda chansen att få stanna kvar är om jag får forskningsmedel.

Det senaste halvåret har hon endast haft enstaka undervisningstimmar.

– Jag tvingas leva på a-kassa. Under tiden söker jag både tjänster och forskningsmedel på annat håll.

Ibo Ortgies är forskare på GOArt. Under de tio år han varit på GU har han haft ett tjugotal förordnanden, det kortaste på 23 dagar. 2009 fick han sin första fasta anställning, dock bara på 40 procent.

– Jag har hela tiden behövt fylla på med minst 20 procent av andra anställningar för att det ska gå runt. En följd av detta system är att man är helt beroende av sina chefer. I denna nyliberala värld ses forskare som en risk, en finansiell belastning.

**ANDRA MEDARBETARE** GU Journalen talat med bekräftat bilden av osäkra förhållanden för många lärare och forskare.

En person menar att folk inte får fortsätta om de riskerar att lasas in och att ledningar på olika sätt trixar med anställningar.

Det finns stora möjligheter att kombinera olika former av tidsbegränsade anställningar. Förutom visstidsanställningar och vikariat kan lärosäten använda sig av högskoleförordning och kollektivavtal för att anställa som postdoktor i två år och därefter forskarasistent i ytterligare fyra år.

**ATT DET INTE** finns en övre gräns är något som fått hård kritik av EU-kommissionen.

Förra året kom en rapport från Sveriges Universitetslärarförbund (Sulf) med den provocerande titeln: *Herregud! Det verkar som om det värsta som kan hända ett lärosäte är att man råkar tillsvidareanställa någon ...* Sulfs kartläggning visar att andelen visstidsanställda (omräknat till helårspersoner) var 33 procent 2012 hos lärare och forskare vid landets lärosäten.

I rapporten slås fast att de osäkra anställningsförhållandena inte bara är ett bekymmer för den enskilde som får sämre

**»I denna nyliberala värld ses forskare som en risk, en finansiell belastning.«**

**IBO ORTGIES**

social trygghet utan också är ett kvalitetsproblem för forskningen och den högre utbildningen. Studier visar också att arbetsplatser med många tidsbegränsat anställda har sämre arbetsmiljö med stress och bristande tilltro.

Sulf vill halvera antalet tidsbegränsade anställningar. Det är ett mål som Martin Selander, ordförande för Saco vid GU, ställer sig helt bakom.

– Högsta ledningen kan uppmuntra fakulteterna att våga tillsvidareanställa. Vi kommer för lång tid framöver att leva med extern finansiering, så den osäkerheten måste vi lära oss att hantera. Att statens kaka är liten



men säker stämmer ju inte längre.

– Det är positivt att det går åt rätt håll men vi ligger på en för hög nivå, fortsätter Martin Selander. Argumentet att högskolan är en så speciell verksamhet håller inte.

Även Stefan Schedin, ordfö-

ningar inte vågar budgetera för kommande externa forskningsmedel för att riskera sitta fast med kostnader. Det finns också en oro för att det skulle vara svårt att säga upp personal. Men det stämmer inte, menar han.

– Självklart kan det uppstå arbetsbrist vid verksamhetsförändringar, men då är det viktigt att man följer de handläggningsregler som finns.

För de fackliga organisationerna är grundprincipen en fast anställning.

– Men det betyder inte att det är en livstidsanställning, säger Martin Selander. Ökad rörlighet är positivt men det får inte ske på bekostnad av medarbetarnas trygghet. Det är bra att det finns meriterings-tjänster men det är inte rimligt att dessa kan staplas på varandra så att det kan ta upp till tio år innan man bedöms som värdig en fast anställning.

**EN VANLIG FÖRKLARING** till att det är så många visstidare är att en stor del av forskningen är beroende av externa anslag. Men Martin Selander menar att om man kan garantera finansiering i två år, bör fast anställning prioriteras.

**ETT ANNAT PROBLEM** är att många visstidsanställda har ett lägre känslomässigt engagemang i den egna organisationen, menar Stefan Schedin.

Han tror att institutionsled-



# jobb



FOTO: JOHAN WINGBORG

Även fler lärare bör rekryteras. – Det finns en överdriven försiktighet och det är inte försvarbart att fakulteter går med stora överskott inom utbildning. Det är viktigt att ha en god framförhållning i sin personalplanering.

En annan komplikation är att kravet på utlysning av tjänster i konkurrens ibland kan stå i motsättning till rätten att bli inlasad.

– Det är en svår fråga, medger Martin Selander. Principen är att man ska utannonsera tjänster men om en person har gått flera år på tidsbegränsad anställning är det rimligt att han eller hon har meriterat sig att bli fast anställd. Det viktigaste är att processen går rätt till.

TEXT: ALLAN ERIKSSON

## FAKTA

**Vad är en visstidsanställning?** Det är ett samlingsbegrepp för tidsbegränsade anställningar. Huvudregeln, enligt lagen om anställningsskydd (LAS), är att en anställning gäller tillsvidare – det som i dagligt tal brukar kallas för fast anställning.

**Enligt LAS §5** får en allmän visstidsanställning och vikariat vara i max två år vardera under en femårsperiod. Man kan alltså vara tidsbegränsat anställd i totalt fyra år om man går mellan vikariat och allmän visstidsanställning. Går anställningen över tidsgränsen övergår den till en tillsvidareanställning. Det är det som brukar kallas för att bli "inlasad".

**Det finns olika former** av tidsbegränsad anställning: allmän visstidsanställning vikariat anställning när arbetstagare fyllt 67 år provanställning om högst sex månader

Inom universitets- och högskolesektorn finns särskilda regler

för gästprofessorer, adjungerade professorer, lärare anställda inom konstnärlig verksamhet samt för så kallad meriteringstjänst för lärare (se nedan). Samma sak gäller för doktorander, assistenter, amanuenser och kliniska assistenter.

Dessutom finns ett centralt kollektivavtal om tidsbegränsad anställning av adjungerad lärare (ej professor) och postdoktorer (som längst i två år men kan förlängas i ytterligare två år om det finns särskilda skäl).

Vid GU finns två typer av så kallade meriteringstjänster. Dessa beskrivs närmare i *Anställningsordning för lärare vid GU* (som i sin tur grundar sig på högskoleförordningen). 1) biträdande universitetslektor (vilket ger möjlighet att bli prövad för befordran till universitetslektor). 2.) forskarassistent, som inte ger samma möjlighet till befordran. Sammantaget kan biträdande lektor och forskarassistent vara visstidsanställda i maximalt fyra år.

## Den forskande och undervisande personalen

### APRIL 2009

Fakultet	visstid	tillsvidare	andel visstid %
Nat-fak	224	181	55
Sam-fak	158	245	39
Sahlgrenska akademin	506	393	56
Utbildningsvetenskap	88	237	27
Hum-fak	120	191	39
Konstnärliga fak	127	103	55
Handelshögskolan	98	148	40
IT-fakulteten	25	22	53
Övriga	7	17	29
Totalt	1353	1537	47

### APRIL 2014

Fakultet	visstid	tillsvidare	andel visstid %
Nat-fak	145	241	38
Sam-fak	147	332	31
Sahlgrenska akademin	454	515	47
Utbildningsvetenskap	113	235	32
Hum-fak	116	249	32
Konstnärliga fak	115	136	46
Handelshögskolan	91	173	34
IT-fakulteten	30	41	42
Övriga	6	20	23
Totalt	1217	1942	39

Uppgifterna är hämtade ur löneregistret och inkluderar hela den forskande och undervisande personalen, förutom doktorander. Andelen visstidsanställda (exklusive meriteringstjänster och postdoktorer) ligger idag på 30 procent.

## Rektor ställer upp för ny period

► **Göteborgs universitets** styrelse beslöt vid sitt möte den 25 april att godkänna förslaget om beredningsprocess inför en ny rektorsperiod. Den nuvarande rektorsperioden går ut den 30 juni 2015. Beslutet innebär att en hörandeförsamling ska ta ställning till styrelsens förslag att nuvarande rektor Pam Fredman nomineras för ytterligare en mandatperiod, som blir på två år. Hörandeförsamlingen kommer att ske den 3 juni på förmiddagen. Samma dag på eftermiddagen tar styrelsen sitt beslut.

– Styrelsen är väldigt nöjd med att Pam vill ställa upp för ytterligare två år. Hon gör ett förnämligt arbete och är dessutom en mycket respekterad rektor i Sverige, säger Cecilia Schelin Seidegård, styrelseordförande vid Göteborgs universitet. Det viktigaste arbetet som nu ligger framför oss är att fortsätta implementeringen av den strategi som så omsorgsfullt tagits fram.

Hörandeförsamlingen består av 30 lärare, 20 övriga anställda samt 20 studenter. Sammansättningen är densamma som vid den hörandeförsamling som genomfördes 2011.

Det är regeringen som slutligen avgör om Pam Fredman ska få fortsatt förtroende som rektor för Göteborgs universitet, efter förslag från universitetets styrelse.

Läs gärna debattinlägget på sidan 29.

## Fortsatt osäkert för GOArt

► **Satsa ytterligare 3 miljoner** kronor per år under två år eller inled omedelbar avveckling av centrumbildningen. Så ser alternativen ut för GOArt:s framtid, enligt en skrivelse från Högskolan för scen och musik.

– Om rektor väljer att satsa innebär det att GOArt får några års respit att söka externa medel, förklarar Anna Maria Koziomtzis, tillförordnad prefekt. Det andra alternativet innebär betydande ekonomiska konsekvenser för övrig forskningsverksamhet vid HSM då det hindrar oss från att anta nya doktorander och utlysa medel för konstnärliga och pedagogiska utvecklingsprojekt. Det är mycket olyckligt då konkurrensen med bland annat Stockholms konstnärliga högskola gör sig påmind i och med deras stora satsning på konstnärlig forskning.

GOArt arbetar för närvarande bland annat med en forskningsansökan om ett EU-finansierat projekt inom Horizon 2020.

## Vasagatan 33 ska undersökas

► **Efter att en stor del** av personalen på Vasagatan 33 upplevt olika besvär, som huvudvärk, illamående, yrsel och klåda i ögon och hals, har de flesta medarbetare flyttats till andra lokaler. En undersökning av vad som orsakat symtomen kommer att genomföras, dock är det ännu oklart när det ska ske. Upphandling av de nya mätningarna pågår. Medarbetarna vid Enheten för arkiv och registratur har valt att stanna kvar på Vasagatan tills permanenta lokaler är klara. Dessa medarbetare har inte upplevt några besvär i huset.

## Är det för många visstider inom Göteborgs universitet? GU Journalen frågar rektor Pam Fredman.

– Min absoluta uppfattning är att vi ska verka för bra anställningsformer. Detta är en av våra bästa konkurrensfaktorer som lärosäte men också en kvalitetsfråga. Det innebär att vi bara ska använda visstid till de anställningar som är speciella för universitetets verksamhet, som exempelvis doktorandanställningar, postdoktorer och meriteringstjänster. Däremot är

inte avsikten att stapla olika visstider på varandra. – Jag tycker att vi har kommit en bit på väg vid GU. Att andelen visstider har minskat är ett uttryck för att frågan blivit alltmer prioriterad inom organisationen. Universitetsledningen följer och bevakar utvecklingen på en övergripande nivå och lyfter den här frågan i olika sammanhang.







# Hon kan bli en av de första

**Anne Farewell är pionjär vid GU och hennes kurs om antibiotikaresistens kan bli den första MOOC:en som ges här.**

**– Innehållet är helt klart i mitt huvud. Men mycket praktiskt arbete återstår.**

**ANNE FAREWELL** är mycket entusiastisk över MOOC och menar att kurserna är ett nytt, revolutionerande verktyg.

– Men jag tror varken att kurserna är så bra att de kommer att ersätta våra nuvarande utbildningar eller att de kommer att förstöra universitetet som billiga substitut. Istället har jag en lite lagom inställning: jag uppfattar MOOC som ett komplement eller ett redskap.

Men eftersom hon både är intresserad av pedagogik och teknik har hon, med stöd från PIL-enheten, ägnat 10 procent av sin arbetstid den senaste terminen åt att ta fram Göteborgs universitets första MOOC-kurs. Den ska handla om antibiotikaresistens.

**– JAG VALDE DETTA** ämne av flera skäl: Dels är det ett allvarligt problem som många känner till men kanske inte vet så mycket om. Dels kan jag på ett ganska enkelt sätt smyga in lite annan biologi också. Och eftersom antibiotikaresistens är så aktuellt tror jag att det kommer att locka många studenter.

Innan Anne Farewell bestämde sig för att göra en kurs undersökte hon vad MOOC egentligen är för något.

**C står för course.**

– Det handlar om kurser som, för det mesta, har en början och ett slut och ett bestämt syfte. Studenterna förväntas göra uppgifter och få någon sorts feedback.

**O står för online och open.**

– Onlinekurser har funnits sedan cirka 2000. Det speciella med MOOC är att studenterna inte behöver registrera sig vid det lärosäte som ger kursen. Kurserna är helt online, inga fysiska möten äger rum. Och de är öppna på så sätt att vem som helst kan gå dem, allt material är fritt och åtminstone i vissa fall kan studenterna börja kursen när de vill och läsa i sin egen takt.

**M står för massive.**

– Hur många studenter som helst kan gå kurserna, så länge dataserverna inte kollapsar. Feedback sker därför automatiskt eller mellan studenter i olika grupper, endast undantagsvis av läraren.

**Vilka argument finns då för att ge en MOOC?**

– Det handlar om tredje uppgiften och om att rekrytera studenter, förklarar Anne Farewell. Inte minst inom vidareutbildning, exempelvis för



**»Jag uppfattar MOOC som ett komplement och ett redskap.«**

**ANNE FAREWELL**



Anne Farewell

lärare eller sjuksköterskor, kan en MOOC-kurs säkert vara effektiv. Men det kan också vara ett sätt att utveckla ny pedagogik. För det material som fungerar för studenter över hela världen kan sannolikt användas även på kurser vid det egna lärosätet.

Anne Farewell är i princip klar med innehållet i sin kurs.

– Det som tagit längst tid är faktiskt att jaga bilder som inte skyddas av copyright. Där finns mycket för universitetet att fundera vidare över.

Själva videoinspelningarna har hon dock inte påbörjat eftersom hon ännu inte vet vilken

plattform GU kommer att välja, om rektor nu ger grönt ljus för MOOC.

– De plattformar jag tycker verkar mest lämpliga är Edx, som Harvard och MIT står bakom och Futurelearn, med bas i Englands Open University. Futurelearn-föreläsningarna är riktigt korta, 3–5 minuter, vilket jag förstår måste anpassa mig till om vi väljer dem.

**ANNE FAREWELLS KURS** är tänkt att vara på sex veckor. Första veckan är en introduktion. Övriga fem veckor ska bestå av videofilmer med en quiz, så att studenterna kan kontrollera att de hänger med, samt länkar, både för den som inte förstått och behöver få något förklarad, och för den som vill ha en fördjupning. Kursen kommer att kräva cirka 3 timmars arbete per vecka och helst bör studenten ha gymnasiekunskaper i biologi, men det är inte nödvändigt.

– Min idealtidsplan ser ut så här: I maj fattar rektor beslut om att GU ska ge MOOC. Under sommaren produceras videorna, augusti–september viks för genomgång av kursinnehåll och justering av sådant som kanske inte fungerar. I oktober textas kurserna till svenska och i november annonserar vi. Januari–mars nästa år, ja då är det dags att köra!

**ALLAN ERIKSSON & EVA LUNDGREN**





FOTO: JOHAN WINGBORG

PIL-enheten har byggt en multimediasstudio som är klar att använda för videoproduktion. Här testar Anne Farewell anläggningens green screen.



## Vad tycker du om förslaget, Kenneth Nyberg?

– **DET ÄR VÄL GANSKA** uppenbart att universitet och högskolor på ett helt annat sätt än hittills måste ta till sig den digitala utvecklingens pedagogiska möjligheter, bland annat i form av ”blended learning”, men om syftet är att få största möjliga effekt för de studenter GU faktiskt har idag tycker jag att egna MOOC:s är fel väg att gå. Istället borde vi vända på steken och satsa på stöd till våra lärare att utveckla inslagen av blended learning i befintliga campus- och distanskurser.

Historiker och lärarutbildare, bloggar på *Tidens skiften*: <http://kennethnyberg.org/>.

# Klartecken för MOOC

**I likhet med många andra lärosäten väljer GU att satsa på MOOC. En arbetsgrupp föreslår att GU satsar 2 miljoner kronor under 2015 och förhoppningen är att komma igång med några kurser redan nästa år.**

– Det handlar om att sätta GU på kartan, säger Mats Edvardsson på universitetsledningens stab som lett arbetsgruppen.

**DEN PLANERADE** satsningen på 2 miljoner ligger ungefär i linje med vad både Uppsala och Lunds universitet satsar.

– Vi har kommit fram till att vi inte kan stå utanför men vi måste anpassa fenomenet till våra förhållanden. Vårt utbildningssystem är helt annorlunda jämfört med det anglosaxiska, som till stor del bygger på studieavgifter. Flera amerikanska universitet är dessutom privata. Huvudsyftet för oss är inte att tjäna pengar utan det handlar primärt om marknadsföring och tredje uppgiften.

**FÖRST UT** i Sverige att ge MOOC-kurser är Karolinska Institutet som lanserar kurser redan i höst. Både Lunds, Uppsala och Stockholms universitet ligger i startgroparna.

Mats Edvardsson menar att det finns flera skäl till varför GU bör satsa på MOOC.

– Det främsta syftet är att vara en del av universitetets samverkansuppdrag, det andra är att det är en del av GU:s internationella marknadsföring och det tredje är att förnya undervisningen genom att prova nya pedagogiska modeller. MOOC är en del av det digitala lärosätet version 2.0.

**HAN POÄNGTERAR** att MOOC inte är reguljär svensk högskoleutbildning.

– Det är något helt annat och att delta i en kurs ger inga poäng. En MOOC är inte heller en vanlig kurs som enkelt kan placeras vid en viss institution, utan det krävs ett samarbete mellan olika



– MOOC står för nästa steg av digitaliseringen av högre utbildning, menar Mats Edvardsson som varit ordförande i en arbetsgrupp som ska utreda möjligheterna till MOOC-kurser vid GU.

»Huvudsyftet för oss är inte att tjäna pengar utan det handlar primärt om marknadsföring och tredje uppgiften.«

MATS EDVARDSSON

”

aktörer, bland annat med PIL-enheten.

Men flera problem och frågor återstår, bland annat vilken lärplattform som är lämplig, hur infrastrukturen ser ut och vilka kurser som ska erbjudas. Den stora kostnaden ligger i att ta fram en kurs, uppskattningsvis 500 000 kronor. Sedan tillkommer en licenskostnad som beror på vilken lärplattform man väljer.

**DE TVÅ STORA** aktörerna på marknaden är Coursera (ett hundratal lärosäten) och Edx (28 lärosäten). Dessutom finns det amerikanska företaget Udacity och det brittiska Futurelearn. Men ett problem är att företagen inte annonserar vad det kostar att gå med.

– Det är svårt att göra en uppskattning av vad det kostar, vilket till stor del beror på hur mycket vi behöver engagera oss i ett konsortium och hur mycket av tekniken vi kan utveckla själva.

Vi kan inte heller lämna lärarna i sticket utan vi måste kunna ge dem ett bra stöd.

Nu fortsätter utredningen av leverantör och teknisk plattform.

– Coursera har det bredaste utbudet men det är förmodligen också det dyraste alternativet. Det som talar för Futurelearn är att de endast har kurser som är avgiftsfria och ingår i Open University UK i samarbete med British Museum, British Library och BBC. De har även poänggivande kurser i sitt utbud.

Men det börjar bli ont om tid. – Före sommaren måste vi vara igång, men först måste vi

ha beslutat om vilken leverantör som passar oss. Sedan måste vi också ha en viss infrastruktur på plats.

Det finns också, enligt Mats Edvardsson, en ambition att MOOC-kurserna blir en språngbräda för fortsatt utveckling av nya distanskurser och olika undervisningsmodeller som går under namnen blended learning och flipped classroom.

Vilka kurser som kan bli aktuella vill inte Mats Edvardsson spekulera om.

– Kurserna måste ha en viss populär touch och jag tror att de måste vara unika för Göteborgs universitet. Konkurrenten ökar och vi behöver bli bättre på att visa upp vad vi har. Det gäller ju att attrahera intresserade studenter. Vi ska nu göra en bred utlysning där fakulteterna får prioritera inkomna förslag.

TEXT: ALLAN ERIKSSON  
FOTO: JOHAN WINGBORG



# 300 miljoner till ny forskning

**Under de kommande åren ska 300 miljoner kronor satsas på forskning som går under temat "globala samhällsutmaningar". Om styrelsen i juni tar beslutet kommer det att bli en bred utlysning, där forskare inbjuds att komma med förslag.**

**SATSNINGEN HETER UGOT** Challenges och står för University of Gothenburg Centre for Global Societal Challenges.

– Det bygger väldigt mycket på Vision 2020 där målen är att vi ska ha en kvalitetsdriven forskning i en inspirerad miljö och att GU ska ta sig an sin samhällsuppgift genom att vara ett ansvarsfullt och globalt universitet, säger vicerektor Staffan Edén.

Förslaget har föregåtts av månader med diskussioner på rektors ledningsråd, på chefs- och prefektmöten och i rektors forskarråd.

**- VI HAR GEMENSAMT** kommit fram till en sammanhållande princip på temat "globala utmaningar" som utgår ifrån visionsarbetet. Men idéerna måste komma nerifrån och bygga på tvärvetenskaplighet och samhällsutmaningar som är utmanande och intressanta.

I pengar räknat är det en satsning på 50 miljoner kronor i sex år, totalt 300 miljoner kronor. Det är frågan om nya resurser eftersom fakultetsanslaget till forskning höjs från och med 2016. I första skedet ges ett planerings-

»Men idéerna måste komma nerifrån och bygga på tvärvetenskaplighet ...«

”



Staffan Edén

stöd till utvalda forskargrupper som får tid att utveckla tankar och idéer som sedan kan omarbetas till konkreta och väl genomtänkta ansökningar under 2015. Därefter tas beslut om vilka 5–10 projekt som får långsiktigt stöd.

**- VIKTIGA UTGÅNGSPUNKTER** har varit att ta vara på universitetets bredd, att stimulera forskarna att ta egna initiativ och att säkra

kvaliteten genom extern granskning. De utvalda projekten ska hålla hög kvalitet och utvärderas av internationella sakkunniga.

Enligt Staffan Edén har GU utvecklat en egen strategi men hämtat inspiration från andra universitet som Lund, Århus och Stellenbosch som gjort liknande satsningar för att skapa nya idéer kring en gemensam utmaning.

Målsättningen är ingen mindre än att sätta GU på den internationella kartan.

– De kommande aktiviteterna ska, kort uttryckt, göra skillnad och vara av högsta internationella klass.

ALLAN ERIKSSON

## Gemensam satsning på lärarkompetens

**Det råder akut brist på lärare i matematik och naturvetenskap. Nu ska en specialsydd utbildning locka fler studenter till lärarutbildningen i just dessa ämnen. Våren 2015 drar en ny ettårig lärarutbildning igång med extra hög studietakt. Förebilden är Stanford University.**

**I DAG SAKNAR** det svenska skolsystemet många behöriga lärare i matematik och naturvetenskap. Det innebär sämre förutsättningar för tillväxten av en ny generation naturvetare, läkare och ingenjörer.

I en gemensam satsning vill GU och Göteborgs Stad nu attrahera ämneskompetenta studenter inom matematik och naturvetenskap till lärarutbildningen och läraryrket. Satsningen innebär en ny och snabbare utbildningsväg till ämneslärarexamen och för dem som önskar, skapas även en längre variant som leder till en masterexamen. Planen är att det ska krävas kandidatexamen – med minst 90 hp i ett undervisningsämne och 45 hp i ett annat, alternativt 120 hp i ett undervisningsämne – för att antas till utbildningen. Målsättningen är 20–30 antagna till studiestarten våren 2015.

**STUDIETEMPOT** på den nya utbildningen blir högt. 90 hp, varav 60 hp utgörs av en utbildningsvetenskaplig kärna, läses under ett år inklusive studier under en sommartermin. Verksamhetsförlagd utbildning, VFU, ingår med 30 hp då studenterna gör delar av utbildningen på särskilt utvalda

högstadi- och gymnasieskolor i Göteborgs stad, som benämns som universitetsskolor.

– Genom nära samverkan mellan akademi och skola kan universitetets lärare och forskare tillsammans med lärarna på de utvalda skolorna utveckla utbildningen. De får då också möjlighet att både bidra till och själva ta del av kompetensutveckling, säger Maria Jarl, Lärarutbildningsnämndens ordförande, en av initiativtagarna till den nya lärarutbildningen och även ordförande i den nya utbildningens styrgupp.

**PÅ UNIVERSITETSSKOLORNA** kommer det att finnas ett team av lärare och handledare som kontinuerligt stödjer studentens lärande. Ambitionen är också att till teamen knyta lärare med skolsystemets nya karriärtjänster, förstelärare eller lektorer. Varje team arbetar också nära forskare och lärare från universitetet.

– Genom utbildningen knyter vi samman skolor i ett löpande och framåtblickande utvecklingsarbete. Skolor med välorganiserade undervisningsmiljöer inom matematik och naturvetenskap blir förebild för andra skolor



Målet är att öka andelen ämneskompetenta lärare, förklarar Maria Jarl, Lärarutbildningsnämndens ordförande.

FOTO: JOHAN WINGBORG

med det gemensamma målet att öka andelen ämneskompetenta lärare, säger Maria Jarl.

**SKILLNADEN MELLAN** det nuvarande korta lärarprogrammet, KPU, och den nya utbildningen är, förutom den högre studietakten, att den verksamhetsförlagda delen integreras tydligare med övriga kurser. Inspirationen kommer framför allt från Stanford University i USA, vars lärarutbildning kännetecknas av mycket nära samverkan mellan akademi och skolväsende. Utbyte finns även med Universitetet i Oslo.

TORSTEN ARPI

### FAKTA/BROBYGGAREN

Den nya lärarutbildningen kallas i planeringsfasen för *Brobyggaren*, vilket symboliserar det nära samarbetet mellan GU och Göteborgs Stad. I nuläget är förslaget på namn "Kompletterande pedagogisk utbildning med inriktning mot matematik och naturvetenskap". Vid GU är utbildningen resultatet av ett samarbete mellan Lärarutbildningsnämnden samt Naturvetenskapliga och Utbildningsvetenskapliga fakulteterna. Kick-off hålls den 26 maj på Universeum. Mer information: [www.lun.gu.se/utbildning/kpu/brobyggaren/](http://www.lun.gu.se/utbildning/kpu/brobyggaren/).

# Färre kvinnliga professorer

**Fram till 2015 ska minst 40 procent av alla nya professorer vid Göteborgs universitet vara kvinnor.**

**Förra året var siffran dock endast 27 procent.**

**– Det beror på att vi ännu inte ser några effekter av den stora satsning på kvinnliga professorer som vi sjösatte i början av förra året, förklarar Helena Lindholm Schulz.**

**2012 VAR HELA** 45 procent av andelen nya professorer vid Göteborgs universitet kvinnor.

Därför är förra årets siffra på 27 procent en besvikelse, medger prorektor Helena Lindholm Schulz.

– Men det är där vi brukar ligga, att vi fick så många kvinnliga professorer förra året har jag egentligen ingen förklaring till. I början av 2013 startade vi dock en av de större satsningarna på jämställdhet vi gjort, så även om det tar tid, tror jag att den inom några år kommer att få synliga effekter.

**SATSNINGEN INNEBÄR** att man vid varje utlysning av en ny professorstjänst ska utreda om det finns möjliga kvalificerade kvinnliga sökande. De ska i så fall uppmanas att söka tjänsten.

– GU:s alla prefekter har också fått i uppdrag att identifiera kvinnliga lektorer som bedöms ligga nära en befordran. Hittills har vi hela 61 sådana personer inne i systemet.

Men både ansökan och sakkunnigbedömningar måste få ta tid.

Helena Lindholm Schulz har därför ganska goda förhoppningar om att Göteborgs universitet når målet på 40 procent nya kvinnliga professorer 2015.

– Och det är förstås viktigt. Men den verkliga utmaningen är vad som händer sedan. Det finns strukturella problem inom universitetsvärlden som premierar män och om vill vi vara jämställda också långsiktigt är det detta vi måste diskutera. Ett exempel är en studie, genomförd på initiativ av Vetenskapsrådet, som visar att det finns skillnader

i hur bedömare av forskningsansökningar talar om kvinnliga respektive manliga forskare: att ha många samarbeten uppfattas, om det är en man, som något positivt men, om det är en kvinna, som ett tecken på osjälvständighet.

**BLAND HUMANISTISKA** fakultetens tre nya professorer 2013 fanns ingen kvinna. Å andra sidan var 60 procent av de nya professorerna kvinnor året före. Idag är andelen kvinnliga professorer 33 procent vid fakulteten, men 2009 var andelen uppe i 38 procent.

**»I början av 2013 startade vi dock en av de större satsningarna på jämställdhet vi gjort ...«**

**HELENA LINDHOLM SCHULZ**



– Vi verkar ha haft relativt många kvinnor som meriterat sig ganska sent som nu gått i pension, förklarar prorektor Mats André.

Siffrorna går alltså lite upp och ner, därför är det viktigt att både fakulteten och institutionerna inte slår sig till ro när det ser bra ut, utan ständigt medvetet arbetar med jämställdhets- och jämlikhetsfrågor. Vi ser i dagsläget att vi har ett femtontal docenter som kommer att meritera sig de närmaste åren.

Förutom att inrätta sökcommittéer vid professorsrekrytering har flera institutioner vid Humanistiska fakulteten också satsat på en särskild forskningsstrimma för kvalificerade docenter från underrepresenterat kön.

**– DET INNEBÄR ATT** de får extra forskningstid för att meritera sig, det är en mer långsiktig satsning, förklarar Mats André.

Sahlgrenska akademien anställde förra året 12 manliga professorer men endast 2 kvinnliga. Å andra sidan anställde man lika många kvinnliga som manliga professorer 2012.

– Fakulteten som helhet har 29 procent kvinnliga professorer, så

visst är det en bit kvar till 40 procent, förklarar dekan Olle Larkö.

Också Sahlgrenska akademien ska vid varje anställning ta hänsyn till underrepresenterat kön.

– Men vi äger inte frågan helt och hållet själva. Om våra sakkunniga föreslår en man är det svårt att istället ta en kvinna. När det gäller adjungerade professorer rekryterar vi däremot mer jämställt, för där har vi större möjlighet att styra exakt vilken person vi vill ha.

Ytterligare en komplikation är att Sahlgrenska akademien också

satsar på att rekrytera internationellt, påpekar Olle Larkö.

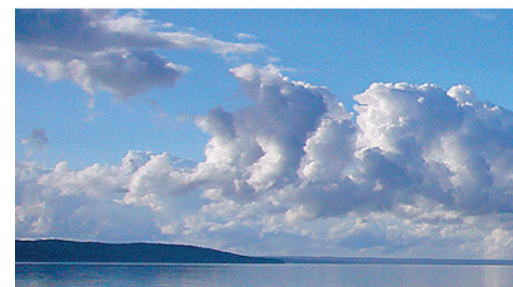
– Det kan vara så att sökande utifrån oftare är män än svenska sökande, det vore intressant att kartlägga. Men lika viktigt som jämställdhet vid Sahlgrenska akademien som helhet är jämställdhet inom de olika disciplinerna. Kirurgi är exempelvis traditionellt manligt medan vårdvetenskap domineras av kvinnor. Där finns fortfarande mycket kvar att göra.

**EVA LUNDGREN**

## FAKTA

**Regeringen har bestämt att 40 procent av alla nyrekryterade professorer vid Göteborgs universitet 2015 ska vara kvinnor. För att nå detta mål satsar GU på en särskild handlingsplan som innebär att man före en professorsutlysning ska utreda om det finns möjliga kvalificerade kvinnliga sökande. De ska i så fall uppmanas att söka. Dessutom ska kvalificerade kvinnliga lektorer uppmanas att meritera sig.**

**Andelen nyanställda kvinnliga professorer vid GU:**  
2011: 35 procent  
2012: 45 procent  
2013: 27 procent



## Ny klimatblogg

► **Göteborgs universitet** och Chalmers har dragit igång en gemensam forskarblogg med namnet *Klimatloggarna*. Just nu med fokus på den tredje delrapporten från FN:s klimatpanel IPCC. Här kan du bland annat läsa rapporter från Thomas Sterner och Ulf Molau. Gå till: <http://klimat.blogg.gu.se>.

## Stammar du?

► **Välkommen att delta** i ett nybildat GU-nätverk för erfarenhetsutbyte och ökad kunskap kring stamning och stammingsproblematik. Nätverket är öppet också för andra personer med personligt eller yrkesmässigt intresse för frågorna. För mer information kontakta [adrian.nahlinder@gu.se](mailto:adrian.nahlinder@gu.se).

## Uppsatser belönas

► **Stiftelsen** Torgny Segerstedts Minne utlyser tre stipendier på vardera 2 500 kronor till uppsatsskrivare på C- och D-nivå som bidragit till kunskap inom de områden i Segerstedts anda som stiftelsen främjar: demokrati, yttrandefrihet, mänskliga rättigheter, religionsfrihet samt civilkurage. Uppsatserna som kan komma i fråga kan vara skrivna inom flera olika vetenskapsområden. Uppsatserna ska vara skrivna under läsåret 2013–2014 och kommer att bedömas av en jury bestående av följande styrelseledamöter i stiftelsen: professor emerita Birgitta Skarin Frykman, universitetslektor Ulla Berglindh, universitetslektor Sara Stendahl samt programchef Anders Franck. Uppsatserna ska senast den 15 september sändas till [Ulla.Berglindh@ped.gu.se](mailto:Ulla.Berglindh@ped.gu.se). Mer information finns på hemsidan: [www.torgnysegerstedt.se](http://www.torgnysegerstedt.se).

## Välkommen på visionsseminarium

► **Hur skapar vi** ett globalt engagerat universitet? Finns förutsättningar för kompletta internationella forsknings- och utbildningsmiljöer? Hur kan vi internationalisera utbildningen?

Välkommen till ett visionsseminarium då flera perspektiv på internationalisering av utbildning kommer att presenteras: universitetsperspektivet, det nationella perspektivet och institutionsperspektivet. Den nya internationaliseringspolicyn lanseras också.

**Tid:** måndag 19 Maj kl. 13:00–15:00 (med efterföljande fika).

**Plats:** Handelshögskolan, sal E44.

Seminarier kommer vid behov att hållas på engelska. För frågor, kontakta Karolina Catoni: [karolina.catoni@gu.se](mailto:karolina.catoni@gu.se).





Plattformen CRUSH ska studera stadens utveckling i samarbete med bland annat dem som bor i miljonprogrammen. Medverkande från Göteborgs universitet är Ove Sernhede och Catharina Thörn.

# Staden angår alla

**Vem äger staden? Var och hur ska människor bo?**

**Det är frågor som plattformen CRUSH kommer att studera, en samverkan mellan fem svenska lärosäten om hållbar stadsutveckling.**

**Medverkande från Göteborgs universitet är Catharina Thörn och Ove Sernhede.**

**SVENSKA STORSTÄDER** blir alltmer polariserade. De centrala delarna omvandlas för att skapa attraktiva stadskärnor som lockar kapitalinvesteringar, turister och välbestämd medelklass. De nya höga hyrorna tvingar bort både mindre butiker och hyresgäster med lägre inkomster. Resultatet blir ökad segregation.

– Ett exempel är det tidigare industriområdet vid Backaplan på Hisingen, förklarar Catharina Thörn, universitetslektor vid institutionen för kulturvetenskaper. Fram till för några år sedan fanns här små bilverkstäder, loppisar, replokaler och mötesplatser. Hyrorna var låga och möjligheterna många.

Men de ganska ruffiga husen är nu rivna. Istället byggs där för fullt en helt ny stadsdel med lågenergihus, grönskande gårdar, cykelbanor och promenadstråk. Det handlar om Göteborgs nya skyltönster för hållbar utveckling, som dessutom bara ligger

fem minuters spårvagnsresa från centrum.

– Men att Kvillestan ligger nära city är förstås ingen nyhet för dem som tidigare bodde där, påpekar Catharina Thörn. Det var ju därför det var en så populär mötesplats. Miljövänliga hus är säkert bra men också jättedyrt. Vi får en ekologisk gentrifiering, där den som har råd med hållbar konsumtion premieras framför den som ägnar sig åt reparation och återvinning på det sätt som låginkomsttagare alltid tvingats göra.

**ATT BOSTADSMARKNADEN** alltmer polariserats beror bland annat på att allmännyttan inte längre tillåts vara till allmän nytta, konstaterar Ove Sernhede, professor i socialt arbete.

– De allmännyttiga bostadsföretagen byggdes upp efter kriget eftersom bostad då ansågs som en medborgerlig rättighet, ungefär som yttrandefrihet, likhet

inför lagen och likvärdig skola. På senare år har dock marknadsanpassningen gått allt längre och sedan 2011 måste allmännyttan, enligt EU:s konkurrenslagstiftning, drivas affärsmässigt.

– 2011 färdigställde allmännyttans alla bolag tillsammans

»Vi får en ekologisk gentrifiering.«

CATHARINA THÖRN

298 lägenheter, samtidigt som det finns 150 000 personer i Göteborg som söker bostad, 50 000 är utan förstahandskontrakt. Allmännyttans lägenhetsbestånd är värderat till 62 miljarder, så det är spelare med muskler vi talar om, vars primära uppgift en gång var att förse göteborgarna med bra och billiga bostäder. Staden har inte längre någon bostadspolitik och på nationell nivå råder samma brist på politiska initiativ konstaterar Ove Sernhede.

Det är dessa och liknande frågor, som alla berör boende och stadsbyggnad, som forsknings-

plattformen CRUSH kommer att undersöka, men på ett lite annorlunda sätt.

– Tidigare studier av stadens utveckling har inneburit samarbeten med fastighetsägarna, som också bidragit till finansieringen, berättar Ove Sernhede. Det speciella med CRUSH är att vi istället samverkar med olika boendenätverk, både nya gräsrotsgrupper och etablerade organisationer, som Hyresgästföreningen. Tanken är att vi ska följa de processer där de boende på olika sätt själva försöker påverka vilka frågor som tas upp och hur erfarenheter och ny kunskap utvecklas och förmedlas.

**BLAND DE GRUPPER** forskarna kommer att samverka med finns *Pennygångens framtid*, *Biskopsgårdens framtid*, *Megafonen* och *Pantrarna*, nätverk som bland annat protesterar mot 60-procentiga hyreshöjningar.

– Hur hållbart är det att människor hamnar i renoveringskaruseller där de ständigt tvingas flytta? Finns det en motsättning mellan ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet och hur hantlar vi i så fall det? Och hur hittar vi en modell där boende och fastighetsägare kan mötas? Det är frågor som CRUSH kommer att ta upp, förklarar Catharina Thörn.

Två fysiska mötesplatser kommer att användas: dels Centrum för urbana studier i Hammarkullen, dels Kvarnby folkhögskola i Malmö.

Projektet är femårigt och har fått ett anslag på 25 miljoner kronor från Formas.

**TEXT: EVA LUNDRÉN**

**FOTO: JOHAN WINGBORG**

## FAKTA

CRUSH, *Critical Urban Sustainability Hub*, är en plattform som sammanför de fem största forskningsmiljöerna för urban bostadsforskning i Sverige: Institutet för bostads- och urbanforskning (Uppsala universitet), institutionen för kulturgeografi (Lunds universitet), institutionen för urbana studier (Malmö högskola), institutionen för arkitektur (Lunds tekniska högskola) och från GU: Forum för studier av samtidskultur (FSSK), institutionen för kulturvetenskaper och Centrum för urbana studier i Hammarkullen. CRUSH ska vara en stark forskningsmiljö som kritiskt engagerar sig i aktuella frågor om hållbar stadsutveckling generellt, och med specifikt fokus på den akuta bostadskrisen.

# Tillitens dödgrävare

Identifiera hotet, bygg allianser och arbeta för förändring!

De råden gav Jens Stilhoff Sörensen och Lars Karlsson under ett seminarium om new public managements konsekvenser för universitet och samhälle: byråkrati och målfixering.

**DET VAR FACKFÖRBUNDET ST** som hade bjudit in till ett välbesökt seminarium på Artisten i början av april. Ämnet var new public management, eller "den tysta revolutionen".

Till dem som på senare tid satt fart på debatten hör Maciej Zaremba i DN och GU-lektorn i globala studier, Jens Stilhoff Sörensen. I höstas diskuterade han exempelvis hotet mot demokratins grundvalar i radioprogrammet Obs.

Vad är då new public management?

– I grunden handlar det om en samling styrinstrument som ska främja effektivitet. Det kommer egentligen från det privata näringslivet men blev under 1980-talet en del av den offentliga förvaltningen i Storbritannien, förklarade Lars Karlsson, lektor i offentlig förvaltning.

– Den offentliga verksamheten ansågs vara alltför detaljreglerad, nu skulle den istället styras av mål och resultat och skapa mer värde för skattepengarna. Ledorden blev marknad, fler chefer och ännu fler mätningar.

**FÖR I TAKT MED** att allt fler verksamheter styrs av mål blir det också allt viktigare att mäta att dessa mål verkligen uppnås.

– Vi får ett gransknings-samhälle likt det George Orwell målade upp. På den gata där han bodde i London finns förresten idag 32 övervakningskameror.

Tanken var att new public management skulle leda till mindre byråkrati. Istället har motsatsen skett.

– Tjänstemän som hela tiden granskas blir noga med att hålla sig strikt till reglerna, betonade Lars Karlsson. Vi får en målförskjutning: istället för att skapa en bra verksamhet blir det viktiga att uppfylla målen. Helheten bryr man sig inte om utan bara det lilla område som ska utvärderas. Och lockelsen att fuska ökar när målpuffyllelse är det enda som räknas.

Ett exempel är polisen som mäter ratttonkyrighet mitt på dagen, eftersom det är mer trafik då, istället för på lördagkvällar



Lars Karlsson



Jens Stilhoff Sörensen

peras till ett ekonomiskt värde, berättar Jens Stilhoff Sörensen.

New public management skapar regelföljare eftersom det är det enda som belönas, ungefär som i Sovjetunionen, förklarade han.

– Hannah Arendt menade att det som gör oss till människor är omdömesförmågan. Men new public management avhumaniserar oss eftersom det enda som räknas är målpuffyllelse. Yrkeskunniga människor förvandlas till byråkratiska kontrollanter, medborgare blir konsumenter och den offentliga sektorn

»Men new public management avhumaniserar oss eftersom det enda som räknas är målpuffyllelse.«

**JENS STILHOFF SÖRENSEN**

då det visserligen är större risk med alkoholpåverkade förare, men jobbigare att utföra undersökningen. Målet är inte längre att åtgärda ratttonkyrighet utan att fylla en viss kvot med mätningar, påpekade Lars Karlsson.

– Det ständiga granskandet leder också till misstro, för varför skulle man undersöka vad folk gör om man inte misstänker att de gör fel? Ändå vet vi att tillit mellan människor hör till det viktigaste som finns för att skapa ett gott samhälle.

Vi får ett expertstyre, där de anonyma tjänstemän som formulerar de indikatorer som styr mätningarna får alltmer makt, på folkvalda politikernas bekostnad.

– Intresset för politik blir därmed allt mindre, förklarade Lars Karlsson. För när de stora ideologiska frågorna är borta och debatten reducerats till enbart siffror, vem tycker då att det är spännande med politik?

Jens Stilhoff Sörensen är en av grundarna av Academic Rights Watch som bevakar akademisk frihet och yttrandefrihet. Han menade att högskolan befinner sig i en värdekris utan motstycke på över 100 år. Det kollegiala styret har ersatts av ett rektorsvälde.

– **MARKNADSEKONOMI** är en sak, det som genomförs nu är ett marknadssamhälle. Det innebär att alla sektorer är en marknad, marknaden ses som den främsta kunskapsutvecklaren och den som bäst bearbetar information. Alla delar av samhället korrumeras

reduceras till en marknad.

Vilka är då alternativen? Enligt Jens Stilhoff Sörensen är den frågan inte så lätt att svara på eftersom vi befinner oss i ett "diskursivt fängelse" där vi inte längre kan tänka oss en verksamhet utan mål- och resultatstyrning.

– **VI BEFINNAR OSS** i ett postpolitiskt samhälle eftersom politik ju handlar om att kunna tänka sig att saker och ting vore annorlunda. Och inom akademien, som fungerar som ett lackmustest på hur det står till i samhället, finns inte längre någon frihet. Kollegialt styre tillåts visserligen, men bara om ledningen tycker att det är okej. Men riktig självständighet kan inte vara beroende av ledningens goda vilja.

Men Jens Stilhoff Sörensen påpekade också att vi befinner oss i en unik situation: 40 procent av dagens alla ungdomar går vidare till högre studier.

– Här finns en enorm potential till förändring. Men mobiliseringen måste ske utanför det politiska systemet, eftersom new public management inte går att rösta bort. Däremot går det att bygga allianser, mellan studenter och lärare vid universitetet, men också med andra yrkesgrupper, som sjuksköterskor, polisen, konstnärer, grundskollärare och många fler.

**EVA LUNDGREN  
ALLAN ERIKSSON**

**CITATET**

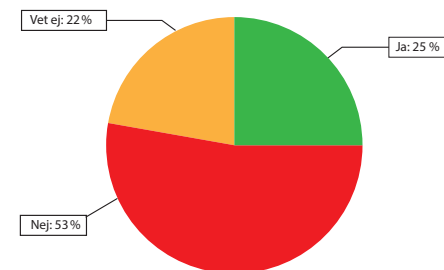
”Om inte det svenska universitets- och högskolesystemet skall bli vårt nästa ”Pisafall” är det hög tid för kraftfulla åtgärder för att höja kvaliteten på det akademiska ledarskapet, kraftigt minska internrekryteringen och hejda kompetensfallet i professorskåren.”



DET SKRIVER PROFESSORERNA MATS ALVEUS OCH BO ROTHSTEIN PÅ DN-DEBATT DEN 2 MAJ.

## Webbpanelen: på väg mot elituniversitet?

► **Svenska högskolor** faller i internationella rankingar. Enligt Alison Wolf, professor i ekonomi vid Kings College och expert på högre utbildning, är det bara att acceptera att alla lärosäten i Sverige inte kan vara lika bra – och istället öppet satsa på ett antal elituniversitet. Tycker du att Sverige bör satsa på elituniversitet?



Antal svarande: 77. Svarefrekvens: 77%. Urvalet består av 100 anställda som utifrån ett slumpmässigt urval på 500 anställda fick ta ställning till om de ville ingå i GU Journalens panel.

## Forskning pågår!

► **Du vet väl att** du kan läsa om spännande forskning på Göteborgs universitets forskarsidor?

Läs om aktuell forskning och möt våra forskare i kortare artiklar och reportage: [gu.se/forskning/](http://gu.se/forskning/) Forskning-pagar/Artiklar+och+reportage/. Nyheter och tips på experter inom olika ämnen hittar du på [gu.se/forskning](http://gu.se/forskning).

## Europeisk konferens om språkteknologi

► **Den 26-30 april** samlades runt 500 forskare från hela världen i Göteborg för att diskutera och presentera pågående forskning inom språkteknologi, den så kallade EACL 2014, som ägde rum på Chalmers.

– Att vi i konkurrens med andra universitet i Europa har fått förtroendet att arrangera en så stor och välrenommerad konferens är ett tecken på vårt goda anseende, säger Lars Borin, som är föreståndare för forskningsverksamheten i språkteknologi vid GU och Chalmers.



# Statsvetare lockar elitforskare till GU

**Hon är en av världens främsta experter på politik i Nordafrika och Mellanöstern, är utbildad vid University of Michigan och professor vid Yale University.**

**Nu har GU:s statsvetare lockat hit Ellen Lust.**

**ELLEN LUST** ingår i den internationella rekrytering av forskningsledare av högsta rang som Vetenskapsrådet fått i uppdrag av regeringen att ge medel för.

För VR:s del handlar det om 131 miljoner kronor under tio år. Göteborgs universitet bidrar med 97 miljoner.

Men vad får en professor från ett av världens högst rankade universitet att komma till lilla Göteborg?

– Statsvetenskapliga institutionen, förklarar Ellen Lust. Det finns mycket där som imponerar på mig, men främst handlar det om samarbetet mellan V-Dem, (Varieties of Democracy Institute), som leds av Staffan I. Lindberg, och QoG-institutet, (The Quality of Government Institute), med Bo Rothstein som ansvarig. Men dessutom hoppas jag lära känna också andra forskare som intresserar sig för Mellanöstern och Nordafrika, både inom och utom GU.

**ELLEN LUST** har ingen tidigare erfarenhet av Göteborgs universitet. Men hon har haft flera samarbeten med Staffan I. Lindberg, bland annat ett projekt om val och demokrati.

I december förra året var hon också på besök vid GU, berättar Staffan I. Lindberg.

– Vi gjorde som man gör i USA: visade henne runt, berättade om vår spännande forskning, bjöd på middag ... Sedan gick det fort. Med ovärderligt stöd av Mohammed Belhaj på forsknings- och innovationskontoret lämnade vi in en ansökan till Vetenskapsrådet dagen före julafton och i april fick vi besked om att det var klart.

Inom internationell rekrytering kan man nämligen inte hålla på med långdragna sakkunnsbedömningar, förklarar Staffan I. Lindberg.



FOTO: PRIVAT



FOTO: CARL-HENRIK TRAPP

**Ellen Lust är expert på politik i Nordafrika och Mellanöstern. Hon har tidigare samarbetat med Staffan I. Lindberg. Ellen Lust är här på en hälsoklinik i Jordanien.**

»Det är en sensation. Men det är också en fjäder i hatten för våra statsvetare.«

**STAFFAN I. LINDBERG**

– Nej, det måste gå undan, annars söker sig personen någon annanstans. När det gäller Ellen Lust hade vi tur. Hon ville bosätta sig i Europa för att komma närmare Mellanöstern och Nordafrika som ju är hennes forskningsområden. Av personliga skäl hade hon just tackat nej till ett erbjudande från Oxford när vi kom in med ett förslag som passade henne bättre. Att hon studerat vid just University of Michigan känns extra bra: det är USA:s motsvarighet till GU inom statsvetenskap, det vill säga, det ledande lärosätet inom enkätundersökningar. Hon har också ägnat sig åt valforskning i Mellanöstern och Nordafrika, inte minst kvinnors valdeltagande.

Just nu är Ellen Lust engagerad i främst två projekt. Det ena, *Research Projects Program on Governance and Local Development*, är ett interdisciplinärt forskningsprogram om regeringsmakt och lokal utveckling i arabvärlden. I projektet ingår bland annat statsvetare, sociologer, ekonomer och antropologer.

Det andra projektet, *Transitional Governance Project*, handlar om de processer som stöder beslutsfattares försök att skapa en bättre styrning. Hennes forskning passar väl in i V-Dem, som hon kommer att bli en del av, men får även betydelse för QoG-institutet, förklarar Staffan I. Lindberg.



– Det kommer att gå som en löpeld bland all världens statsvetare att GU lyckats rekrytera en toppforskare från ett av världens främsta universitet, det är en sensation. Men det är också en fjäder i hatten för våra statsvetare. Hon hade inte kommit hit om vi sysslats med något halvdant.

Ellen Lust själv säger att hon är hedrad av rekryteringen och full av entusiasm över att komma till Göteborg.

**- JAG HOPPAS KUNNA** bidra till forskningen i Göteborg och i Sverige och stödja ökad förståelse för vad som händer i Mellanöstern och Nordafrika, exempelvis politiska förändringar, vilka hinder som finns för ett gott styre samt utvecklingen där överhuvudtaget.

Avtalet mellan Göteborgs universitet och Ellen Lust innebär att hon kommer att vara här på minst 50 procent. Lönen kommer att ligga på runt 100 000 kronor i månaden och de 131 miljonerna från Vetenskapsrådet ska också gå till att anställa postdoktorer och doktorander här, samt för en rad forskningsaktiviteter.

**EVA LUNDGREN & ALLAN ERIKSSON**

**ELLEN LUST**

I mars 2013 gav regeringen Vetenskapsrådet i uppdrag att utlysa medel för rekrytering av internationella toppforskare. Bidraget per rekrytering är på 5-15 miljoner kronor per år och löper under 7-10 år. Göteborgs universitet har tidigare rekryterat diabetesforskaren Patrik Rorsman, University of Oxford.

Ellen Lust är idag professor vid Yale University där hon forskar om politisk styrning och politiskt deltagande i Mellanöstern och Nordafrika. Hon har genomfört fältarbeten i bland annat Egypten, Jordanien, Libyen, Marocko, Palestina, Syrien och Tunisien. Just nu är hon främst engagerad i två forskningsprogram: *Program on Governance and Local Development (GLD)* samt *Transitional Governance Project (TGP)*. Hon är den första kvinna som hittills rekryteras i satsningen.



En katastrofal höjning av jordens medeltemperatur går att förhindra, menade Thomas Sterner vid ett seminarium på Handelshögskolan.

# Än finns tid att rädda klimatet!

**- Om vi nöjer oss med att bli 5,5 gånger rikare först i juli 2102 istället för i januari 2100, då finns en chans att jordens medeltemperatur bara höjs med 2 grader.**

**Så uttryckte sig Thomas Sterner under ett seminarium i en fullsatt Malmstenssal den 23 april.**

**DET VAR EN** både optimistisk och pessimistisk Thomas Sterner, professor i miljöekonomi, som berättade om IPCC:s tredje delrapport, som han är en av huvudförfattarna till.

Att världens alla länder sammanträdde en vecka i Berlin 7–12 april, och dessutom lyckades enas om en sammanfattande rapport, visar att man tar frågan på allvar, menade han.

– Vi gick igenom sammanfattningen rad för rad, ord för ord. En del bra diagram togs bort men det är

ändå ett stort framsteg att vi till slut lyckades enas.

Koldioxid är en osannolik miljöbov, påpekade Thomas Sterner.

– Alla vi som sitter här andas just nu ut koldioxid som är en av livets mest grundläggande molekyler. Men om något är farligt eller inte beror på hur det används och i vilken mängd. Växthuseffekten upptäcktes faktiskt redan 1896, av den svenske fysikern Svante Arrhenius, så kunskapen har funnits länge.

**KLIMATET ÄR EN** av de största ödesfrågorna mänskligheten står inför, konstaterade Thomas Sterner. Om inga åtgärder vidtas kommer jordens medeltemperatur att vara cirka 4 grader högre 2100.

– Temperaturhöjningen kommer dock inte att bli likadan över hela klotet utan blir exempelvis högre vid polerna. Och även en liten tempe-

raturhöjning kan vara förödande i länder som redan lider av torka och brist på vatten.

Men vi har fortfarande en chans att nå endast 2 graders temperaturhöjning. – Vad som krävs är ett starkt internationellt avtal, ett tillräckligt högt och globalt pris på koldioxid, avskaffade subventioner på fossila bränslen samt goda villkor för förnybar energi.

**ETT PROBLEM NÄR** det gäller teknikutveckling är det dåliga patentskyddet, menade Thomas Sterner.

– Om jag kommer på ett botemedel mot aids kommer genast någon och tar det, det gör att det inte lönar sig att satsa på forskning. Men vi borde vara tacksamma mot Tyskland som med sitt Energiewende ändå stöder förnyelsebar energi på ett framgångsrikt sätt.

Och att det går att höja skatten på utsläpp är Sverige ett exempel på.

– När jag berättar för mina amerikanska kollegor att vi har en koldioxidskatt på över 1000 kronor per ton tror de inte att det är möjligt. Men också andra alternativ kan behövas, exempelvis biobränsleddade kraftverk med koldioxidsinfångning och lagring.

Förmiddagen avslutades med frågor. Vad händer exempelvis om världens länder enas om ökad skatt på olja och kol? Då blir det mer attraktivt att satsa på förnyelsebar energi, vilket gör att priset på fossila bränslen går ner, som i sin tur gör dem billiga trots skatten, och därmed attraktiva på marknaden.

– Det kallas reboundeffekten, och har ingen enkel lösning, konstaterade Thomas Sterner. Men det något som gör bindande internationella avtal helt avgörande för att nå framgång.

**EVA LUNDRÉN**

## Socialt arbete presenterar sig

**HÅLLER DET SVENSKA** samhället på att glida isär? Och har det sociala skyddsnätet blivit glesare? Det var några frågor som togs upp under konferensen *Forskning pågår! Sociala problem, exkludering och kontroll* som institutionen för socialt arbete arrangerade tillsammans med länsstyrelsen den 10 april. Dagen bjöd på 12 korta föreläsningar och universitetslektor Anette Skårner inledde med att berätta att konferensen blev fulltecknad på bara några dagar.

Den första föreläsningen handlade

om en konflikt mellan skejtare vid Esperantoplatsen och boende som klagade på oväsendet.

**- PARK- OCH** naturförvaltningen startade ett medlingsprojekt som gav en ganska komplicerad bild, förklarade universitetslektor Björn Andersson. Somliga boende menade att det handlade om livliga 8–10-åringar, medan mer kritiska personer ansåg att skejtarna istället var flintskalliga 35-åringar ...

Professor Björn Gustafsson beskrev

hur boendesegregation består generation efter generation medan doktorand Susanne Liljeholm Hansson berättade om synen på kriminalitet bland ungdomar, föräldrar och professionella grupper inom exempelvis socialtjänst och skola.

**ANDERS TÖRNQUIST** berättade om ett socialt blandat boende i Göteborg och professor Karin Barron föreläste om samspel mellan barn, både friska och barn med funktionsnedsättning.

Universitetslektor Hanna Wikström

diskuterade trovärdiga asylsökande.

– Det man gör är genuinitetsbedömningar, om de asylsökande verkligen är religiösa eller har den sexuella läggning de påstår. Homosexuella bör exempelvis kunna lämna trovärdiga berättelser som styrker deras läggning. Frågan är dock om en myndighet verkligen kan göra denna typ av bedömning.

Dagen filmades också och finns här: [http://www.socwork.gu.se/forskning/Social\\_exkludering\\_och\\_kontroll/forskning-pagar/](http://www.socwork.gu.se/forskning/Social_exkludering_och_kontroll/forskning-pagar/).



# Utbytestermin gav mersmak

**Ett halvår på ett klassiskt college för liberal arts, där man kunde fokusera på undervisningen, gav helt nya perspektiv och insikter.**

**– Jag hoppade rakt in i det här utan fallskärm, säger religionsvetaren Clemens Cavallin om sin tid på Haverford College, utanför Philadelphia.**

**I HÖSTAS HÖLL** Clemens Cavallin, som fick ett av de åtråvärda STINT-stipendierna, en introduktionskurs i hinduism på ett av USA:s främsta college för liberal arts. Det han var mest imponerad av var den höga undervisningskvaliteten, med många lärartimmar och små klasser.

– Det var fantastiskt att kunna fördjupa sig i ett ämne tillsammans med engagerade och duktiga studenter som jag träffade två gånger i veckan under en hel termin. Det var bara 11 studenter i min grupp och de kom från olika ämnen och bara en av dem läste religionsvetenskap. Att de hade så olika förkunskaper var en utmaning. Det är det som är själva poängen. Man fick lära sig att anpassa undervisningen allteftersom. Jag hade kunnat åka dit med halvslutna ögon och göra samma sak som här, men då hade jag inte lärt mig någonting.

**CLEMENS CAVALLIN** åkte dit förra sommaren med sin fru och sina sex barn i åldrarna 5–19 år. De hyrde ett gammalt hus på campusområdet, bara några minuters promenad från institutionen för religionsvetenskap. Han säger att de hade en osannolik tur med vädret; i slutet av juli hade den tryckande värmen klingat av och efter att de kommit hem till jul slog den hårda vintern till med 20 minusgrader och isstormar.

– Vi fick uppleva en lång, varm och

fantastisk höst med gyllene löv. Campusområdet är ett enda stort arboretum med vackra byggnader, stora parker och joggingrundor. Studenterna bor på campus under sina fyra år. Många av lärarna bor också där i vackra trävillor. Ja, tänk om man kunde skapa något liknande runt campus Näckrosen!

**MEN DET ÄR KLART** att ett liberal arts-campus, som ursprungligen grundades av kväkare i slutet av 1800-talet, med endast 1 200 studenter och 130 lärare, inte kan jämföras med ett stort svenskt lärosäte.

– Det är stora skillnader. De odlar en särskild identitet vilket inte är så konstigt eftersom de "äger" studenterna under fyra år. Trots att det idag inte är ett religiöst college finns det en fin känsla av tradition. Man vårdar det man kallar för "the honor code", en kultur av grundläggande värderingar som står för ansvarstagande och respekt. Man tar exempelvis beslut i konsensus, då alla lärare samlas. Jag var med om det en gång och det var en mäktig känsla.

En annan stor skillnad är att studenterna där läser fyra kurser samtidigt, vilket motsvarar dubbla arbetsbördan jämfört med en svensk student. Dessutom förväntas studenterna läsa ämnen över bredden. Som humanist är man tvungen att läsa ett naturvetenskapligt ämne och vice versa.

– Det finns ett bildningsideal som inkluderar naturvetenskap. Det är naturligtvis väldigt bra! De specialiserar sig inte heller på samma sätt som vi utan väljer inriktning långt senare. Man söker inte en kurs eller ett program utan ett college. När jag berättade för mina amerikanska kollegor att svenska ungdomar måste välja livsriktning vid 15–16 års ålder trodde de inte att det var möjligt.

**EN UTMANING FÖR** Clemens Cavallin var, förutom att förbereda vistelsen, att sätta sig in i hela systemet, inte minst i betygsskalan med minst 15 steg. Det svenska VG-betyget måste alltså brytas ner i sex olika nivåer. Även studenternas muntliga presentationer hade större betydelse än här.

– Ett problem var att betygssnittet låg högt, så det var svårt att bedöma studenternas insatser på den nivån. Men hellre det än vår tregradiga skala som borde avskaffas, säger Clemens Cavallin.

Men allt var förstås inte positivt. Eftersom många av studenterna hade ett så pressat schema var de tvungna att äta lunch på seminarierna. Clemens Cavallin oroade sig över att så många studenter hade psykologiska problem och mådde dåligt.

**»Det finns ett bildningsideal som inkluderar naturvetenskap. Det är naturligtvis väldigt bra!«**

”



– Jag tror starkt på att alla lärare behöver undervisa inom ett annat system för att få en fräsch blick på det egna sättet att göra saker och ting, säger Clemens Cavallin.





Clemens Cavallin promenerar till campus. Han vill uppmuntra andra att tillbringa en termin i andra länder för att få nya erfarenheter.

- **DET FICK MIG ATT** fundera på om studenterna, som i stark konkurrens antagits, var pressade hemifrån och hade för mycket att göra. Eller är det så att vi har samma problem här fast vi inte ser det?

Under ett halvår fick han en bra inblick i hur ett liberal arts college fungerar.

- Det var fascinerande med detta fokus på undervisningskvalitet, säger Clemens Cavallin och lutar sig tillbaka i stolen. Jag hade till och med en assistent, en sistaårsstudent i pedagogik, som var med på seminarierna, tog in synpunkter från studenterna och förde samtal med mig varje vecka. Det var en del av ett större program som går ut på att alla nyanställda lärare ska få en chans att utveckla sin pedagogik. Dessutom satt institutionens prefekt med på ett seminarium och lyssnade på studenternas intryck. Han skrev en rapport som gick till högsta nivå.

Det är mycket som är annorlunda, påpekar Clemens Cavallin som saknade den sociala gemenskapen som finns här hemma på arbetsplatsen. Det fanns exempelvis inte gratis kaffe eller lunchrum där man kunde träffa kollegor.

Clemens Cavallin fick också vara med när institutionen för religion utvärderades externt under hösten.

- Det var fascinerande hur kvalitativt inriktad den var. Forskning och utbildning sågs inte som separerade delar utan vägdes ihop till en helhet. Självvärderingen var lång och utförlig, men de som utvärderade institutionen kom med konstruktiv kritik om hur ämnet skulle kunna utvecklas snarare än att ge godkänt eller icke godkänt

Han tycker att det var en oerhört givande tid, inte bara på jobbet utan även privat.

- Förutom en stor vattenläcka första veckan i huset så gick allt väldigt bra. Det var en positiv upplevelse för hela familjen. Man upplever en annan kultur tillsammans med sin familj. Att vi trivdes så bra berodde till stor del på att de kommunala skolorna i området var så bra. En av våra döttrar, som började skolan i USA, lärde sig flytande engelska på några månader. Ett halvår är väl kort tid. Precis när vi hade kommit in i allt var det dags att resa hem.

Han uppmanar fler att söka stipendiet för att det ger perspektiv på det egna ämnet och undervisningen.

- Det är ett fantastiskt stipendium som täcker alla dina kostnader. Vem skulle inte vilja ha det? Men man måste nog ha ett sinne för äventyr och inte vara rädd för utmaningar. För min del påverkades arbetslusten positivt eftersom jag fick ägna all energi åt undervisningen. Jag tycker det är roligt att undervisa igen. Här hemma förväntas man göra så mycket som möjligt av allt: både forskning, utbildning och administration och det är stor risk att någon del hamnar i kläm. Det känns mer splittrat här medan det var mycket färre regler och förordningar i USA. Du har ansvar för en kurs och den ska du göra så bra som möjligt, säger Clemens Cavallin.

## FAKTA SABBATSTERMIN FÖR LÄRARE

Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT) arbetar för att främja internationalisering inom svenska lärosäten och stärka deras konkurrenskraft. Teaching Sabbatical är ett av stipendieprogrammen som ger universitetslärare möjlighet till en termins undervisning vid de lärosäten som STINT samarbetar med i USA, Singapore, Hong Kong, Japan och Förenade Arabemiraten. De utvalda lärosätena anses ha hög utbildningskvalitet. En gång om året utlyses stipendiet, nu i maj-juni är det åter dags att söla. GU kan nominera totalt tre kandidater. Läs mer om STINT:s program Teaching Sabbatical: [www.gu.se/stint](http://www.gu.se/stint).

### Miss inte vårens visionsseminarium

Den 19 maj 13.00-15.00 arrangeras ett visionsseminarium på temat internationalisering. Vid detta seminarium kommer bland annat Hans Pohl, programchef på STINT, att delta för att berätta om STINT:s satsningar och program. Läs mer och anmäl dig på: [www.gu.se/internationalisering2020](http://www.gu.se/internationalisering2020).



## CLEMENS CAVALLIN

**YRKE:** Docent i religionsvetenskap.

**ÅLDER:** 44 år.

**FAMILJ:** Fru och sex barn.

**BOR:** I ett stort, gammalt trähus i Borgstena, utanför Borås.

**INTRESSEN:** Konst (framför allt måleri), indisk religion, katolsk religiositet och kultur samt, sist men inte minst, husrenovering.

De tre främsta skälen att söka STINT-stipendiet:

1. Delta i högkvalitativ amerikansk utbildning i liberal arts.
2. Fokusera på sin undervisning och utveckla den under en termin.
3. Lära känna det amerikanska samhället och utbildningssystemet.

**TEXT:** ALLAN ERIKSSON

**FOTO:** PRIVAT, JOHAN WINGBORG



# Professor på glid



Det är en helt vanlig fredagseftermiddag i april. Bakom biograf Bergakungen hörs svischanden och smällar från ungdomar som skejtar i Göteborgs actionpark. Men en av åkarna bär mörk kostym med väst.

Det är Jonas Ivarsson, professor i pedagogik som försöker sig på en 3 flip.

**3 FLIP HANDLAR OM** att rotera brädan 360 grader samtidigt som den snurrar runt sin egen axel. Det går så där. För några veckor sedan fick han åka till sjukhus efter att ha slagit upp benet strax under knät, en annan gång fick han en lätt hjärnskakning efter att ha ramlat på huvudet. Men idag verkar det i alla fall inte bli några skador, trots att Jonas Ivarsson för ovanlighetens skull varken har hjälm eller skydd.

– Det gäller att hitta linjer att åka efter och ställen att pumpa fart på. Redan i luften märker man om man kommer att landa fel och måste då snabbt bestämma vad man ska göra. I början ramlar man ofta, så det är

viktigt att lära sig falla på rätt sätt.

Actionparken, som invigdes för fem år sedan, är på närmare 2 000 kvadratmeter, och innehåller både djupa och grunda delar. I ett träd dlinglar ett oräkneligt antal ditkastade gymnastikskor, för skor är något som slits snabbt, konstaterar Jonas Ivarsson.

**NÄR JAG FRÅGAR** hur länge han skejtat svarar han att han började som barn hemma i Karlstad på hemmagjorda ramper av trä. I 14–15-årsåldern slutade han dock, men för cirka fem år sedan satte han igång igen.

– Jag var gästforskare vid University of California, Los Angeles, och bodde på gränsen mellan Santa Monica och Venice,

precis där den moderna skateboardscenen grundades för fyrtio år sedan av surfare som ville förlänga säsongen. När jag promenerade där på stranden och såg en massa personer med sina skateboarder, kände jag återigen suget. Så jag köpte en handmålad bräda av legenden Skip Engblom. Numera skejtar jag 1–2 gånger i veckan, det är den enda träning jag hinner med. Det är fysiskt jobbigt, kräver totalt fokus och är väldigt avkopplande.

**JONAS IVARSSON ÄR** nybliven professor i pedagogik. Hans rum på Pedagogen är stort och nästan lite ödsligt tomt på personliga pryglar. Men några bilder hänger faktiskt på





väggen vilket får mig att undra om han är konstintresserad.

Det visar sig att Jonas Ivarsson målar själv, helst i akryl på duk. Han sätter sig vid datorn och har snart fått upp sidan Ars Royale. Den innehåller en hel serie subversiva attacker på regering och kungamakt som får mig att lite oroa om man verkligen får göra så.

– En gång ringde faktiskt polisen. Först blev jag lite ställd men det visade sig vara ett gäng narkotikaspänare som gått ihop för att utsmycka sina nya kontorslokaler och som ville köpa tavlan monark. Verken finns för övrigt på Facebook men dyker också upp lite varstans på nätet.

Jonas Ivarsson gjorde sina grundstudier i Linköping. Bland annat läste han psykologi, lingvistik och datavetenskap. Det var när han kom i kontakt med Berner Lindström, gästprofessor i pedagogik, som han blev intresserad av att studera hur människor tar till sig ny kunskap. Men det var Roger Säljö, numera dekan vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, som 1999 lockade honom till forskning om pedagogik i Göteborg.

**2004 DISPUTERADE** han på en avhandling om ny teknik i skolan som visade att datorer inte kan ersätta traditionell undervisning i naturvetenskap. Men hans nuvarande forskningsområde är mellanmännisklig kommunikation och föreställningar om vad kunskap egentligen är.

– Min utgångspunkt är att kunskap utvecklas i ett socialt sammanhang där vi lär oss genom att samspela med andra. En människa som växer upp isolerat utvecklar inte någon kunskap alls. Många av våra förmågor är också kopplade till verktyg eller redskap som vuxit fram under historiens gång, som vi ständigt återanvänder och vidareutvecklar. Även den som sitter ensam på sitt rum och studerar ingår i ett samspel med andra människor, eftersom han eller hon läser böcker eller använder teknik som andra skapat. De prov som elever i skolan oftast utsätts för bygger på någon sorts idé om att komma åt vad eleverna ”verkligen” kan. Därför får de räkna mattetal utan hjälp av räknare eller skriva uppsatser utan ordbok. Men proven säger väldigt lite om hur eleverna kommer att hantera riktiga problem, där de i allmänhet både har tillgång till hjälpmedel och måste samarbeta med andra.

**DÄRFÖR STUDERAR** Jonas Ivarsson hur lärande i grupp fungerar. I projektet *Kunskapsstopologier, arrangemang för avancerad kunskapsutveckling*, som ingår i forskningsmiljön LinCS och styrkeområdet Lärande, undersöker han professionella arbetslag inom två helt olika områden.

Det ena handlar om tomosyntes.

– Det är en ny teknik för lungröntgen som inte ger lika bra bilder som datortomografi men som i gengäld innebär låga strålningsdoser, något som är viktigt för exempelvis patienter med cancer eller cystisk fibros som strålas ofta. Min forskargrupp samarbetar med en mycket erfaren grupp radiologer och radiofysiker på Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Vi undersöker hur de lär sig använda dessa bilder genom att anpassa sitt professionella seende till den nya tekniken.

Eftersom tomosyntes ger andra sorters bilder, där exempelvis lungornas lobgränser inte syns, måste läkarna utveckla nya kriterier för att bedöma sjukdomarna.

– I projektet har vi videofilmade hur de jobbar. På så sätt kan vi visa hur ett specifikt utbildningsupplägg, som innefattar en kombination av teknologier, både kan användas för att utveckla kvalitetskriterier och för att öka novisers förmåga att detektera pulmonala noder till samma nivå som erfarna radiologer, förklarar Jonas Ivarsson.







Jonas Ivarsson visar sina konster i actionsparken bakom Bergakungen.

Målet är att minska variationen mellan bedömningarna för att få en samsyn samt ett gemensamt språk för det man ser och på så sätt skapa en tillämpningsmetod som går att använda i praktiken.

Den andra delen av projektet handlar om gröna tak.

- **DET INNEBÄR ETT** samarbete med arkitekt nätverket Servo Stockholm Los Angeles som bland annat arbetar med olika sorters växtlighet på tak. De skapar både våta och torra områden, använder växter som lockar olika sorters insekter och låter dessa ganska bestämda miljöer möta okontrollerade processer som väder och vind. Arkitekterna diskuterar dels sinsemellan men tar även hjälp av andra professioner, exempelvis ingenjörer som kan beräkna hållfasthet och biologer som kan förklara kapillärkraften som får rötter och stam hos en växt att dra upp vatten.

En skillnad mellan projekten är att radiologerna lättare kan bedöma i vilken riktning de ska arbeta, eftersom de kan jämföra tomosyntes med den etablerade röntgentekniken datortomografi.

- För arkitekterna däremot finns ingen guldstandard att förhålla sig till, förklarar Jonas Ivarsson. Båda projekten har dock gemensamt att de handlar om att lära sig nya sätt att arbeta inom ett område där ingen gått före och där även de väletablerade inom yrket måste lära nytt. Förhoppningen är att våra upptäckter ska kunna användas inom andra liknande områden och utgöra grunden för nya sätt att utbilda.

Sedan två år tillbaka är Jonas Ivarsson också vicedekan med ansvar för forskning. Bland annat arbetar han för att få forskarna att registrera sina publikationer i GUP, eftersom det är genom att synas där som

»Det gäller att hitta linjer att åka efter och ställen att pumpa fart på. Redan i luften märker man om man kommer att landa fel och måste då snabbt bestämma vad man ska göra.«

fakulteten kan få extra forskningsmedel, något som Utbildningsvetenskapliga fakulteten också lyckas väldigt väl med.

Kunskap och kunskapsutveckling finns överallt, påpekar Jonas Ivarsson. Också inom skejting.

- **ETT AV MINA MINDRE** forskningsprojekt handlar om turordning inom skejting. Turordningsprinciper är en av de fundamentala grunderna för hur vi skapar social ordning och förstår varandra, men nästan alla studier har tittat på hur vi gör detta i samtal. Men i ett samtal händer det inte så mycket om man råkar prata i mun på varandra. Skejtare däremot, som inte respekterar turordningen, riskerar att krocka och då kan det gå illa. Alltså visar man med små rörelser eller en blick, som utomstående kanske inte ens lägger märke till, att nu är det dags för någon annan att komma in. Denna typ av ordning finns överallt och vi hanterar den ofta reflexmässigt. Tänk bara på en bankomatkö där det gäller att stå lagom långt ifrån varandra, inte tätt inpå den som tar ut pengar, men ändå så nära att man markerar att detta är en kö och inget annat.

Men allt är inte arbete, skejting eller omstörtande konstprojekt. Jonas Ivarsson ägnar sig också åt renovering.

För två år sedan köpte familjen ett herrgårdslignande hus på centrala Hisingen.

Huset var smutsigt, förfallet, elen trilskades och barnen var skeptiska.

- Men efter att ha bytt avloppsanläggning, dränerat, borrarat ny vattenbrunn och installerat bergvärme, är de idag jättenöjda, försäkrar Jonas Ivarsson. Jag är hyfsat händig och vi försöker göra stora delar av arbetet själva. Men eftersom min far varit snickare, så får vi ganska mycket hjälp. Så vi är på god väg att få färdigt ett väldigt fint hus med en härligt stor trädgård.

**TEXT: EVA LUNDGREN**

**FOTO: JOHAN WINGBORG**

## JONAS IVARSSON

**AKTUELL:** Ny professor i pedagogik.

**ARBETAR:** Som vicedekan för forskning vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Leder bland annat projektet *Kunskapstopologier, arrangemang för avancerad kunskapsutveckling* inom LinCS, The Linnaeus Centre for Research on Learning, Interaction and Mediated Communication in Contemporary Society.

**ÅLDER:** 38 år.

**FAMILJ:** Fru och två söner, 11 och 9 år gamla.

**BOR:** På Hisingen.

**SENAST LÄSTA BOK:** *Songs of the Doomed* av Hunter S. Thompson.

**SENASTE FILM:** *The Omen*.

**FAVORITMAT:** Det mesta, så länge det är vegetariskt. Men kantarellrisotto är nog en favorit.

**INTRESSEN:** Skejting, konst, tv-spel, matlagning.



# Vad betyder lönesättande samtal för dig?

En inspirerande föreläsning med Maria Mattiasson om varför, hur och när lönesättande samtal kan gälla för dig. Gott om tid för frågor och svar finns.

Direkt efter föreläsningen är det dags för årsmöte. Möteshandlingarna finns tillgängliga på [www.saco.fack.gu.se](http://www.saco.fack.gu.se)

**Tid:** 22 maj, kl 16.00

**Plats:** Sal CEO4, Pedagogen, Hus C,  
Läroverksgatan 5

Ingen föranmälan behövs och det är kostnadsfritt.

*Varmt välkommen!*

Saco-S-rådets styrelse vid Göteborgs universitet





# I vetgiriga svenska polaräventyrarens spår

**Slutet av 1800-talet innebar en storhetstid för svensk polarforskning. Erfarna besättningsmän, vetgiriga forskare, dödsföraktande äventyrare samt en och annan katt gav sig iväg på strapatsrika resor med osäker utgång.**

**Berättelser om expeditionerna, rese-  
närerna samt foton, konst- och litteratur-  
förteckningar finns sedan en tid samlade i  
Polarportalen.**

**Denna är nu översatt till engelska.**

**P**OLARFORSKNING INNEBÄR mycket annat än bara naturvetenskap. Det var utgångspunkten när Polarportalen, med stöd av Vetenskapsrådet, skapades 2011.

– Tanken är att portalen ska vara en inspirationskälla för den som vill forska om polarområden utifrån humanistiska, samhällsvetenskapliga eller konstnärliga frågeställningar. Men portalen är också till för den intresserade allmänheten, förklarar Anders Larsson, förste bibliotekarie på UB. Han står för en stor del av textproduktionen, tillsammans med Aant Elzinga, professor emeritus i vetenskapsteori, som tillbringade hela februari månad i Villa Martinson vid Jonsereds herrgård, för att arbeta med portalen.

I Jonsered bodde också Oscar Dickson om somrarna i den numera rivna Villa Bokedalen. Han var träpatronen som 1867 ställdes inför rätta för att olovligen ha avverkat statens skogar.

– Men han gjorde bra saker också, som att donera ansefulla summor till forskningen, förklarar Aant Elzinga. Bland annat var han med och finansierade Adolf Erik Nordenskiölds expeditioner till Spetsbergen och Grönland, Vegaexpeditionen samt Andrées båda ballongfärder till Nordpolen. Hans korrespondens brändes tyvärr efter hans död, kanske enligt Dicksons egen vilja. Men breven till Nordenskiöld finns bevarade hos UB.



Anders Larsson och Aant Elzinga hoppas att polarportalen ska leda till ny forskning.

Att Polarportalen nu översatts till engelska gör den förstas tillgänglig för ännu fler intresserade.

– Men översättningsarbete innebär också problem. I brev adresserades Dickson som ”Herr Grosshandlare” men vad blir det på engelska? Det går knappast med ”Mr. Wholesale Dealer”. Lösningen blev att behålla det svenska ordet men med en förklarande not.

FOTO: JOHAN WINDBORG

Portalen innehåller 12 expeditionsberättelser och 13 biografier. Flera namn, som André, Nordenskiöld och Skottsberg, känner nog de flesta igen. Men här finns också mindre uppmärksammade polarforskare, som geografen Axel Hamberg.

– Han är mer känd för sin guidebok om Sareks nationalpark vars tillkomst 1910 han var med och stöttade, berättar Aant Elzinga. Men han var också polarresenär, ordförande i den internationella glaciärkommissionen och medlare när USA och Frankrike efter första världskriget försökte utesluta Tyskland ur internationella vetenskapliga sammanslutningar.

**TROMSÖ KALLAS** ibland ”porten mot polerna”. Men samma epitet skulle passa Göteborg, menar Anders Larsson.

– Flera expeditioner utgick härifrån, liksom fem av S. A. Andrées nio försöksresor med luftballong med syfte att utveckla ett styrsystem. Mindre känd är brodern Ernst André som var hamnkapten i Göteborg och en viktig person när det gällde att skaffa personal, varor och materiel till expeditionerna. Han var för övrigt också chef för en föregångare till systembolaget, det så kallade Göteborgssystemet.

Polarexpeditioner var ett exklusivt manligt område. Nästan. Det fanns nämligen ett fåtal kvinnliga polarfarare också, exempelvis kokerskan Amanda Wennberg, som vintern 1872–1873 var den första kvinna som, visserligen ofrivilligt, övervintrade på Spetsbergen, berättar Anders Larsson.

– Både genusforskning och ursprungsbefolkningarnas syn på sina hemtrakter hör till sådant som på senare år alltmer börjat uppmärksammas. Klimatförändringarna är exempelvis ytterst påtagliga för Grönlands inuiter som tvingas överge gamla fångstplatser när isen inte längre bär.

En alldeles speciell hedersplats i polarhistorien har alla skeppskatter som följt med som rättjägare.

– Otto Nordenskiölds dotterdotter har skänkt material till UB som bland annat





FOTO: POLARPORTALEN

Det här här baslägret Adventdalen på Spetsbergen. Fotot från 1896 är taget av Gerard de Geers expedition.

## »Det som är så fängslande med polarområdena är bland annat att villkoren för människans existens blir så påtagliga där.«

AANT ELZINGA

innehåller en tidningsartikel om hur kaptenens manxkatt överlever en hel vinter i Antarktis 1902, inklusive förlisningen av expeditionsfartyget och livet i en hydda på Pauletön, för att sedan följa med tillbaka till Buenos Aires, berättar Anders Larsson. Någon borde förresten skriva Otto Nordenskjölds biografi; han var en otroligt intressant person, ekumeniskt kristen, fredsvän under första världskriget och fascinerad av de urinvånare han mötte under sina strapatsrika resor i Eldslandet 1895–1897.

**MEN POLARFORSKNING** är inte bara hisnande äventyr. Det handlar också om politik och ekonomi, om fiskevatten och olja. Mellan Grönland och Sibirien sträcker sig exempelvis Lomonosovryggen och frågan är om den ska räknas till Ryssland eller Danmark – och om vilka rättigheter de ursprungsfolk som bor i polartrakterna kan tänkas ha?

– Grönland ligger bara en stor mineral- eller oljefyndighet från att säga adjö till dansk socialförsäkring för att istället söka total självständighet, menar Aant Elzinga.

Polarområdena har även inspirerat till konst, musik och litteratur, inte minst science fiction och fantasy. Victor Frankenstein jagar exempelvis sitt monster uppe vid Nordpolen i Mary Shelleys berömda roman från 1818. Och förra året fick Bea Uusma Augustpriset för sin bok om *Andrées resa till Nordpolen, Expeditionen: min kärlekshistoria*, faktagranskad av Anders Larsson.

– Det som är så fängslande med polarområdena är bland annat att villkoren för människans existens blir så påtagliga där, menar Aant Elzinga. Här tangerar vi ”polarfilosofi”, idéer om islandskapets stränghet och hur ”ett gott liv” vid Arktis överhuvudtaget är möjligt.

**- MEN I TAKT MED** att isarna försvinner finns risk att även intresset minskar, påpekar Anders Larsson. För idag råder inte längre någon tvekan om att de ödsliga, strängt sköna och sublimt annorlunda landskapen i Arktis är på väg att förloras för alltid.

Entusiastisk projektledare för Polarportalen var docent Lisbeth Lewander som gick bort för två år sedan. Till hennes minne kommer den historiska gruppen

”

inom SCAR (the Scientific Committee on Antarctic Research) att arrangera en föreläsning vartannat år, the Lewander Lecture. Årets föreläsare är litteraturvetaren vid SCAR:s Open Scientific Conference, Elisabeth Leane, docent vid University of Tasmania.

TEXT: EVA LUNDGREN

### RESULTATEN I KORTHET

Att polarforskning inte bara handlar om naturvetenskap var något Vetenskapsrådet uppmärksammade under det fjärde polaråret 2007–2008. En särskild satsning på ”den mänskliga dimensionen” gjordes vilket för Göteborgs universitets del innebar en utställning på Sjöfartsmuseet, *Göteborg som nod för polarforskning förr och nu*, samt flera föreläsningsserier. Medel gavs också till en portal om svensk polarforskning 1860–1980. Portalen öppnade 13 juni 2011. Fram till sin bortgång 2012 var Lisbeth Lewander, docent vid institutionen för kulturvetenskaper, projektledare.

Under Vetenskapsfestivalen berättade Aant Elzinga på Älvsnabben om Göteborg som ishavsport för resande mellan Rosenlund och Lindholmen.

Den 26 maj arrangerar Geovetarcentrum en Nordenskjöld Lecture med Martin Visbeck från universitetet i Kiel.



Läs mer på:  
[www.ub.gu.se/portaler/polarportalen](http://www.ub.gu.se/portaler/polarportalen)





Handelshögskolan har länge velat testa digitala tentor men först nu finns den teknik som behövs, förklarar vicedekan Jan Marton.

# GU testar framtidens tentor

**Snabbare administration och rättning, billigare hantering och lättlästa tentasvar. Det är några av fördelarna som lyfts fram med digitala tentor där studenter skriver på egna laptoppar. Just nu pågår en pilotstudie på Handelshögskolan för att ta reda på om det stämmer.**

**JAN MARTON**, lektor och vicedekan på Handelshögskolan, är en av initiativtagarna till projektet. Han berättar att intresset för att införa digitala tentor på GU har funnits länge.

– Idén kom upp första gången 2001, men då var inte tekniken mogen.

Visionen då var att universitetet skulle erbjuda tentasalar med fasta datorer där studenterna skulle skriva digitala tentor. Men att utrusta tentasalarna med datorer skulle bli en kostsam investering, och dessutom skulle det innebära att salarna spärrades för vanliga tentor. Idén lades på is. Framtills för ett år sedan, då Handelshögskolan kontaktades av ett danskt företag, som trodde sig ha en billigare lösning. Istället för att universitetet tillhandahåller fasta datorer, skriver studenterna tentan på sina egna laptoppar.

**DET BLEV STARTSKOTTET** till den pilotstudie som nu pågår på Handelshögskolan.

– Nu har tekniken kommit dithän att det är möjligt att införa det här till en rimlig kostnad, säger Jan Marton.

Systemet som nu testas kommer från

Danmark och används redan på flera danska universitet. Det innefattar alla delar av tentahanteringen: allt från att skapa tentan och lägga upp frågor till betygssättning och arkivering sker digitalt. Läraren som ska rätta tentan loggar in på en server och kan sedan lägga in kommentarer och feedback direkt i texten.

Studenten kan sedan komma åt den rättade tentan och se sitt resultat direkt på internet.

Maria Sunnerstam, pedagogisk utvecklare

**»Det är också betydligt lättare för den som rättar att läsa en datorfil än att försöka tyda en ofta svårläslig handstil.«**

**MARIA SUNNERSTAM**

på PIL-enheten (Pedagogisk utveckling och interaktivt lärande) ser många fördelar, framförallt på lärar- och administratörssidan:

**- DE SOM BEDÖMER** kan sitta i princip var som helst och rätta, genom att logga in på webben. Tentorna blir aldrig liggande i något fack någonstans för att ingen hämtat dem, och man slipper hålla reda på hundratals papperskopior som fladdrar runt och ska häftas.

Förhoppningen är också att studenterna ger bättre svar när de skriver i en miljö de numera är betydligt mer vana vid än papper och penna. De kan klippa och klistra i tex-

ten, disponera om och slipper tidsödande renskrivning.

– Det är också betydligt lättare för den som rättar att läsa en datorfil än att försöka tyda ofta svårläslig handstil, säger Maria Sunnerstam.

**TJÄNSTEN ÄR** webbaserad och studenter och lärare loggar in med sitt GU-konto. Om studenterna skriver tentan på egen dator installeras först ett program som blockerar åtkomsten till både internet och

den egna datorns hårddisk, så att risken för fusk elimineras. För att studenten inte ska komma åt tentan någon annanstans ifrån än i tentasalen, behövs dels en kod för att påbörja tentan och en för att avsluta. Bara administratören och tentavakten har tillgång till koderna och ger dem på plats.

Men även om tentan skrivs online sparas allt lokalt, och säkerhetskopior tas hela tiden, så att ingenting försvinner om internetanslutningen krånglar eller datorn kraschar. I Danmark har systemet samma säkerhetskrav som internetbanker.

Blir det inte krångligt för lärare och administratörer att sätta sig in i ett nytt system?



– Själv programvaran är inte så komplicerad, den går inte att jämföra med komplexa system som GUL. Det är klart att det blir ännu ett system att sätta sig in i, men vi är väldigt vana vid att använda IT idag, säger Maria Sunnerstam.

**I PILOTSTUDIEN** har man hittills genomfört två provtillfällen, ett där studenterna hade med sig egna datorer, och ett som skedde i datorsalar med fasta datorer på Handelshögskolan.

Responserna har varit positiv från både personal och studenter, även om tekniken har krånglat lite grann.

– Man märker att det här är en pilotstudie och att programmen inte är tipp topp. Det som vi testar nu kan liknas vid beta-versioner av program som kan bli väldigt bra, men där det fortfarande finns en del fel som behöver rättas till, säger Maria Sunnerstam.

Ett krus är att systemet hittills inte kan hantera matematiska formler eller diagram.

– Det fungerar inte i praktiken. Sådana saker gör att jag tycker att man bör vänta med att införa det här, säger Maria Sunnerstam.

En annan sak som inte är helt löst än är tillgången på tentasalar för att genomföra de digitala tentorna. Ett testtillfälle är planerat i juni, för en större grupp på 130 studenter, men just nu är det osäkert om det kommer att kunna genomföras. Tanken var att tentan skulle hållas i tentasalen på Viktoriagatan, men på grund av att andra studenter tentar samtidigt i salen och skulle kunna störas, har tentamensenheten sagt nej.



FOTO: PRIVAT

Maria Sunnerstam

– **UNIVERSITETETS** infrastruktur idag är inte byggd för att kunna köra digitala tentor. Om man ska satsa på en större tentasal i framtiden så måste det här perspektivet finnas med, säger Maria Sunnerstam.

I höst kommer man eventuellt att fortsätta tester med verktyg av andra leverantörer. Sedan ska en rapport skrivas ihop och man får se om intresse finns.

– Om det finns ett tryck på att genomföra det här tror jag mycket väl att möjligheten att använda sig av det här kan införas redan hösten 2015, säger Maria Sunnerstam.

Jan Marton på Handelshögskolan hoppas att systemet kan införas på hela Handels så snart som möjligt.

– Vår önskan är att man bygger upp det här på hela GU på något sätt, säger Jan Marton.

**TEXT: MARIE HEDMAN**

**FOTO: JOHAN WINGBORG**

#### FAKTA/PROBLEM OCH UTMANINGAR

Ett annat problem är att systemet, precis som det som GU nu testar, ännu inte hanterar matematiska formler. Därför är det hittills bara rent verbala tentor som görs digitalt. Inte heller tentor där studenten behöver tillgång till andra program, som till exempel excelfiler, fungerar i nuläget. Enligt Johan Hägglund, vd på it-företaget Digiexam, som levererar tentasystemet, kommer de matematiska formlerna släppas till hösten.

# Tar tid att lära sig nytt system

**Sedan årsskiftet skrivs ungefär 40 procent av alla tentor på Handelshögskolan i Stockholm digitalt, i ett system som har utvecklats av före detta studenter. Men tillgången till el i tentasalar måste lösas innan det kan införas på bred front.**

**EN SOM VARIT** drivande bakom reformen är högskoledirektör Lars Ågren. Han tycker att den största poängen är tidsbesparingen kring rättning och tentahantering.

– Det går snabbare när läraren inte behöver tolka handstilen och det är en väldigt stor fördel. Vi har sett att ungefär halva rättningstiden sparas in – tid som kan användas till att förbättra pedagogiken och möta studenterna, säger han.

När det gäller administrationen konstaterar Lars Ågren att det tar lite mer tid när ett nytt system ska läras in. Personalen måste hela tiden dubbelkolla att allt bli rätt.

– Men på sikt tror jag att vi kommer att spara tid även där, säger Lars Ågren.

Erik Modig, lärare i konsumentmarknadsföring, som hittills handlett två digitala tentor, är positiv till det nya systemet, även om det innebär att han behöver ändra en del gamla vanor.

– Tidigare kröp jag upp i en fåtölj och satt med pappersbunten framför mig. Jag är van att sitta med penna i handen och skriva poängen direkt i texten och sedan summera ihop det. Det är lite svårare när man rättar digitalt. Nu sitter jag och skriver in poängen direkt i datorn, säger han.

**HAN KONSTATERAR ATT** det nog tar ett par tentor innan han kommer in i det. Det positiva är att slippa hålla reda på pappersbunten och oroa sig för att något av alla de där lösa arken försvinner.

– Det är otroligt skönt att vara kunna logga in digitalt och så finns allt där, säger Erik Modig.

Han håller också med om att rättningen går fortare.

– Det är många som blir stressade under tentaperioden och skriver slarvigt. Tidigare var det mycket pilar och siffror, det här är mycket enklare att läsa.

I övergången får studenterna välja om de vill skriva en tenta digitalt eller på papper. De allra flesta väljer datorn, men en del har uttryckt en oro för tekniken, att den egna datorn är för gammal och dålig, eller vad som händer om programmet strular.

Säkerheten är något som också Erik Modig oroar sig lite över.

– Men det har inte varit något strul hittills. Och systemet har ju godkänts av

examens- och tentaenheten, så jag får lita på dem, säger han.

Förhoppningen är att fler tentor ska skrivas digitalt i framtiden – men det finns saker som sätter käppar i hjulet. Ett problem är bristen på stora tentasalar med eluttag till alla skrivande. Därför har de stora tentorna ännu inte kunnat genomföras digitalt, något som högskoledirektör Lars Ågren beklagar.

– Det är ju där nyttan är som störst, säger han.

Lars Ågren tror dock att det problemet kommer att minska, i takt med att datorerna blir bättre och batterierna räcker längre.

**MARIE HEDMAN**



Erik Modig



Lars Ågren

#### NORDEN LIGGER LÅNGT FRAMME

En anledning till att Handelshögskolan i Stockholm (HIS) varit tidigt med att införa digitala tentor är att systemet har utvecklats av tidigare studenter på KTH och HIS. Johan Hägglund har tillsammans med vice-vd Nima Marefat på it-företaget Digiexam utvecklat konceptet ur en egen frustration över att tvingas skriva tentor med penna och papper.

– Det kändes som om det här var någonting som redan borde finnas, allting annat är ju digitalt idag. Jag tror att både lärare och studenter har väntat på det här, säger Johan Hägglund.

Han ser en växande marknad. Både KTH och Lunds universitet har kommit igång med Digiexam. Samtidigt genomförs pilotstudier på flera andra lärosäten i Sverige, Finland och Ryssland.

– Vi i Norden ligger i framkant när det gäller skolan och it. På ett internationellt plan är det här ännu ganska oexploaterat, är det intryck vi har fått hittills, säger Johan Hägglund.

Det danska företaget som GU just nu testar, Wiseflow, uppger att de i nuläget levererar sitt system till flera lärosäten i Danmark och Norge. Också på Island är man på gång med att införa systemet. Wiseflows försäljningschef Steffen Skovfoged poängterar också att Norden ligger långt framme i tentadigitaliseringen.

– Men det börjar röra på sig i större delen av världen, säger han.



# Banbrytande verk om världens historia

**41 författare från nio lärosäten och åtta discipliner har ägnat hela fyra år åt projektet. Men nu är den äntligen klar, läroboken *En samtidig världshistoria*.**

**Verket, som handlar om historia med utgångspunkt från de stora världshaven, är på flera sätt unik.**

**SENAST EN SVENSK** världshistoria kom ut var 1987: Åke Holmbergs *Vår världs historia*.

– Då räckte det med en enda författare, det gör det inte idag, konstaterar Maria Sjöberg, professor i historia, som är huvudredaktör för boken.

Att det handlar om en samtidig historia kan man tolka på flera sätt, berättar hon.

– Dels vill vi lyfta fram att boken ger dagens historiesyn, där maktförhållanden, genus, etnicitet, klass och geopolitik spelar stor roll. Men det handlar också om att se samtidigheter, vad som hände i olika delar av världen under samma period, vare sig samhällena var beroende av varandra eller inte. Kinesisk förvaltning genomgick exempelvis en omorganisation liknande den i Rom vid samma tid, vilket kan ge upphov till nya frågor om vad det egentligen är som driver förändringar. Vi betonar även likheter, snarare än olikheter, för att inte exotisera gångna tider.

**ISTÄLLET FÖR ATT** utgå från dagens nationalstater, som kan ha en ganska kort historia, är utgångspunkten de stora världshaven Stilla havet, Atlanten och Indiska oceanen, samt de mindre haven Medelhavet, Nordsjön och Östersjön.

– Därför går boken, åtminstone i Göteborg, under namnet Havsverket, förklarar Maria Sjöberg. Fördelen är att man kan få syn på kulturmöten som annars kommit i skymundan. Nackdelen är att vissa historiska händelser blir ganska splittrade. Napoleonkrigen hamnar exempelvis i kapitlet om Medelhavet, Östersjön och Nordsjön, inte i ett enda kapitel om Frankrike.

Boken består av en inledning samt sex delar med varsin huvudredaktör. Den första delen, *Vandringarnas tid*, handlar om människans utveckling och spänner över perioden cirka 3 miljoner f.Kr.– cirka 500 f.Kr.

– Den term som brukar användas är ”förhistoria” men eftersom all tid är historia är det inget särskilt lyckat ord. Men att människans tidigaste historia får så mycket utrymme är ytterligare något som är speciellt med denna bok.



Sittande: Maria Sjöberg och Thomas Lindkvist. Stående: Auður Magnúsdóttir, Ingela Wiman och Kenneth Nyberg

Redaktör för del 2, *Samhällsbyggenas tid*, cirka 500 f.Kr.–500 e.Kr., är Ingela Wiman, docent i antikens kultur- och samhällsliv. Det är under denna tid vårt skriftssystem uppkommer och långväga resor gör världen lite rundare. Redan omkring 510 f.Kr. seglar exempelvis kungen av Karthago, Hanno Sjöfararen, genom Gibraltar sund utmed Afrikas kust ända ner till åtminstone nuvarande Senegal, förklarar hon.

– I exempelvis det avsnitt som handlar om Polynesien har jag försökt beskriva kanibalism på ett smakfullt sätt: det handlade om att ge liv åt den döde genom att äta upp personen. Västerlänningar som kom dit uppfattade sedvänjan som förfärlig men frågan är om seden att begrava döda på ett slagfält är så mycket finare.

**NORDAMERIKA PRÄGLAS** vid denna tid av starka spänningar mellan det arktiska och det karibiska området, förklarar Per Cornell, professor i arkeologi. Störst rörlighet fanns bland människor i norr som behövde söka mat över stora områden.

– Avsnittet om Mexiko innehåller helt ny forskning, exempelvis om Quintana Roo. Idag är det ett snabbt expanderande område med bland annat omfattande turism. Men det senaste årets forskning har visat att platsen spelat en stor roll i Maya-regionen under flera olika faser, vilket ger en delvis ny bild av Mayas historia.

Kapitel 3, *Landsvägarnas tid*, cirka 500–1500, har Thomas Lindkvist, professor i historia, som redaktör. Den mest betydelsefulla transportleden då var Sidenvägen, som egentligen var flera vägar som gick mellan Europa, över Arabiska halvön, Centralasien, Indien och ända bort till Kina.

– Epoken kallas ofta Medeltiden, men det är att anta ett snävt europeiskt perspektiv. Medelhavet, som tidigare varit Romarikets centrum, blev nu istället en gräns mellan kristendom och islam. Indien var splittrat i skilda riken med islam i norr och hinduism i söder medan Kina var en egen värld som löst hölls samman av ett gemensamt skriftspråk. I Amerika växer inka- och aztekrikerna fram.

**VÄRLDEN BESTOD AV** flera olika centrum, splittrade, men ändå förenade av religion och ett elitspråk som latin, grekiska, arabiska, sanskrit eller kinesisk skrift. Bortsett från de isolerade amerikanska kontinenterna, fanns flera handelskontakter mellan olika delar av världen. Indiska kryddor spreds till Europa och exempelvis kinesiskt

»Därför går boken, åtminstone i Göteborg, under namnet Havsverket.«

MARIA SJÖBERG

”



siden har hittats i vikingagravar i Uppsala.

– Atlanten och Stilla havet har tidigare, kanske inte förhindrat, men åtminstone försvårat kommunikation mellan människor. Men på 1400-talet börjar portugiser och spanjorer expandera också över dessa hav.

Kapitlet *Världsomseglingarnas tid* (1500–1800) handlar bland annat om kolonialism.

Inte bara européer ägnade sig åt erövringar. Araber expanderade i norra och östra Afrika samt runt Indiska oceanens kuster och Kina erövrades av manchuerna, ett nomadfolk från stäpperna i norr, berättar Maria Sjöberg.

– **MEN DEN EUROPEISKA** kolonialismen lade grunden till ett världsomspännande kapitalistiskt system. Det är dock viktigt att påpeka att ingen på 1500-talet insåg vad





Maria Sjöberg är huvudredaktör för en ny världshistoria som har haven som utgångspunkt.

den europeiska expansionen skulle få för omfattning samt att människorna i kolonierna bjöd på mycket hårdare motstånd än vi kanske tänker på idag. Så sent som i början av 1800-talet var exempelvis fortfarande endast en fjärdedel av Nordamerika i europeisk kontroll.

Vi sitter fast i en 1800-talssyn på historien, där Europa dominerar världen, påpekar Kenneth Nyberg, docent i historia.

– Huvudskälet till att spanjorerna reste västerut var inte för att erövra ny mark. Istället var de på jakt efter silver för att kunna handla med kineserna, som de tidigare inte haft så mycket att erbjuda. De gav sig därmed in i en handel som redan pågått i tusentals år.

Del 5 behandlar modernitetens tid (1800–1945) och del 6 globaliseringens tid (1945–2010).

Varje kapitel avslutas med ett antal nyckelbegrepp som också innebär en sorts sammanfattning, sammanställda av

Kenneth Nyberg. Han står också för arbetet på boken i digital form som läsaren också har tillgång till via en kod som finns på pärmens insida. Här kan studenten göra anteckningar och markeringar som går att skriva ut, alla stödord och discussionsfrågor finns inlästa och alla kartor är samlade så att läraren enkelt ska kunna använda dem i exempelvis en power point-presentation.

Den nästan kvadratiske boken är på hela 1 104 sidor, 4,2 centimeter tjock och väger 1,8 kg. Inget man stoppar i ryggsäcken för att snabbt ögna igenom på bussen alltså.

– Nej, det stämmer, medger Maria Sjöberg. Eftersom det handlar om en sammanhållen världshistoria tyckte vi att det var viktigt med en bok i ett enda band. Men om du vill ha den med på bussen kan du ju ladda ner den i din I-pad. Alternativet är en större ryggsäck ...

**TEXT: EVA LUNDGREN**  
**FOTO: JOHAN WINGBORG**

## EN SAMTIDIG VÄRLDSHISTORIA

Redaktör är Maria Sjöberg, professor i historia. Men boken har sammanlagt 41 författare från åtta svenska och ett norskt lärosäte. De medverkande kommer från följande ämnesområden: historia, arkeologi, antikens kultur och samhällsliv, allmän språkvetenskap, utvecklingsstudier, etnologi, islamologi samt ekonomisk historia. Boken är på 1104 sidor, är indelad i sex delar med inledande översikt, en skildring av en för tiden

intressant person, ett avsnitt om någon tidstypisk händelse samt en fördjupningsdel med diskussionsunderlag. Alla kapitel avslutas med nyckelbegrepp. Boken innehåller också flera kartor. Dessutom finns en digital del som aktiveras med en kod.

I höstas fick boken Kurslitteraturprisets hederspris på 50 000 kronor. Förlaget är Studentlitteratur.





# Måste forskning vara nyttigt?

## Vad håller du på med just nu?

– Medan jag svarar på den här frågan kliar samvetet över inledningen på min avhandling som jag strax ska lämna till min handledare. Min avhandling, som ska upp på slutseminarium till hösten, handlar om hur samtal om föräldraskap återspeglar vår politiska tid och jag studerar två stora virtuella föräldraforum.

– Min huvudsakliga uppgift till dess att den blir klar är – förutom att undervisa – att strukturera texten och göra den möjlig att reflektera över kritiskt.

## Vad är det roligaste med din forskning?

– Det beror på när man frågar. Vägen till en monografi är lång och vindlande och bjuder på överraskande oro, malande omtagningar av samma frågor och plötsliga upptäckter. Det roligaste är kanske ändå att få kombinera två saker som alltid fascinerat mig: å ena sidan hur människan och hennes sätt att tänka formas av det större samhället, å andra sidan hur text fungerar. Ingenting bortanför mat, sömn, kärlek och snus upptar mig så som text; dess villkor, gränser och kraft.

## Vilka svårigheter ställs du inför och vad kan lösningen vara?

– Svårigheterna är kanske vanliga för doktoranden – oron att tiden inte ska räcka till och oron att själv inte räcka till. Lösningen är att jobba vidare för i takt med att åren går, blir man gradvis lugnare, för

att man sjunker så djupt ned i sitt ämne att man till sist inser att man faktiskt besitter en kunskap om sitt forskningsområde; det är jag som besökt de här platserna och det är jag som återvänder med mina fynd från dem. En annan konkret svårighet inom just mitt område är att empirin är så lättillgänglig. Människor interagerar på föräldraforum dygnet runt och där finns ständigt nya texter som kan vara intressanta för min forskning. Droppen var kanske när min sambo en fredagskväll dukade fram ost och vin i vardagsrummet, ropade på mig, och jag inte dök upp förrän två timmar senare eftersom jag suttit och bevakat ett gräl på ett av forumen. Då fick jag syn på mig själv. Åsynen var tragikomisk.

## På vilket sätt kommer samhället att få nytta av din forskning?

– Jag vill svara på två vis. I takt med att föräldrar blir alltmer interaktiva och kommunicerar frågor kring föräldraskap med relativa främlingar på nätet, är det bra att veta vad som pågår där; vilka föräldraskapsideal som framträder och hur det bestäms vad som är ett fullgott respektive problematiskt föräldraskap. Det är av stor vikt att förstå hur föräldraskapets alla små praktiker och avgöranden förändras och förskjuts under ett specifikt politiskt skede. Men mitt egentliga svar är delvis en motfråga. Måste forskning vara nyttig? Var Foucault nyttig för samhället? Nietzsche? Butler? Bourdieu? Vad menar vi med nytta och hur

ska den nyttan mätas? Menar vi samma sak som Svenskt Näringsliv som la fram förslaget att sänka studiestödet till konst- och humaniorastudenter, då de har svårare att finna arbete än ingenjörer? Menar vi att vår forskning ska kunna finna omsättning på samma vis? I så fall önskar jag innerligt att min forskning är onyttig. Däremot hoppas jag mycket på att min forskning ska kunna få bli värdefull, i någon mening. Med det menar jag en förhoppning om att det jag lägger fram förhoppningsvis kan säga någonting om det samtida föräldraskapets diskurser. Det jag ser är hur föräldraskapet skrivs fram som delvis en ersättare för politiska visioner om jämlikhet och solidaritet. I min forskning ser jag hur föräldrar i samtal på nätet försöker förhålla sig till politik, som skrivits om till privatmoral. Det som påverkar föräldrarna är reformer för skolan, ekonomiska ramar som dikterar gruppstorlek på förskolor, ideologier om inkludering i klassrummet som samexisterar med nedläggning av resursskolor och så vidare. Men hur förhåller man sig till det? Vad får inte lov att uttalas? Om min avhandling kan bli en liten röst i den debatten är jag mer än nöjd. Då är den måhända inte nyttig, men den kan vara värdefull.



# När tanken får sväva fritt

**Kreativitetens nyckelord är nyfikenhet, fantasi och trygghet, menar Fredrik Bäckhed, professor och föreståndare för Wallenberglaboratoriet.**

## Vad är kreativitet för dig?

– Det är att våga gå sin egen väg, vara nyfiken och bryta ny mark. Drömma och fantasera. En kreativ hypotes är som en fantasi du kan testa.

## Hur ser den ut i den medicinska och naturvetenskapliga forskningen?

– I mitt arbete är det problemlösning inom ett projekt. Både när det startar och när data analyseras. Det gäller att placera vår forskning i relation till vad andra gjort, men våga ta ett steg längre och ge oss ut på obruten mark i stället för att bara göra liknande försök som redan gjorts.

## Hur viktig är miljön?

– För att vara kreativ måste du känna dig trygg. Det är svårt att tänka på sin forskning om du ständigt måste fundera på om du har jobb nästa månad. Yngre forskare har ofta osäkra anställningar som inte genererar tydliga karriärvägar. Det är viktigt att arbeta mot en gemensam vision, våga ställa nya frågor, ha högt i tak samt lita på och respektera varandra. Gläds du av kollegornas framgångar och känner en lagkänsla, då tror jag du växer både som människa och forskare.

– Miljön ska vara välkomnande med ett generöst delande av idéer. Naturliga mötespunkter som kaffemaskinen är viktiga. Miljön ska vara heterogen i kunskapsämnen och i medarbetarnas bakgrund. Där äldre mentorer kan dela med sig av sin kunskap till yngre och internationella influenser visa på olika metoder att arbeta och lösa problem.

– Forskningen idag är komplicerad och kompetens från olika fält behövs. Skapas miljöer där kliniker och grundforskare jobbar tillsammans vinnas mycket. Ett utvidgat tvärvetenskapligt perspektiv är viktigt för att kunna bredda och ställa de relevanta frågorna om vad som behöver komma ut från forskningen till allmänheten och kliniker. Det kan vara nya kostråd eller att en dyr

behandling kan ersättas av en billigare. Mitt ansvar som chef är att försöka erbjuda mina medarbetare denna miljö.

## Kan kreativiteten i en forskningsmiljö mätas?

– Ofta utvärderas den inte i realtid utan värderas retrospektivt när man ser utfallet av verksamheten över tid.

## Hur viktigt är det att våga misslyckas?

– Det är en förutsättning för att hitta nya forskningsfält. Analysera varför experimentet gick fel, tänk att frågan var fel ställd och omformulera den. Hypotesen du ställde i första experimentet är byggd på den kunskap som fanns just då. Som finansieringssystemet ser ut i Sverige stimuleras inte denna typ av forskning. Det är även problematiskt med forskningsansökningar som skrivs för fem år framåt. Gör du det som står i ansökan har du redan kunnat förutse allt och hur nytt är det då?

## Kan undervisning vara kreativ?

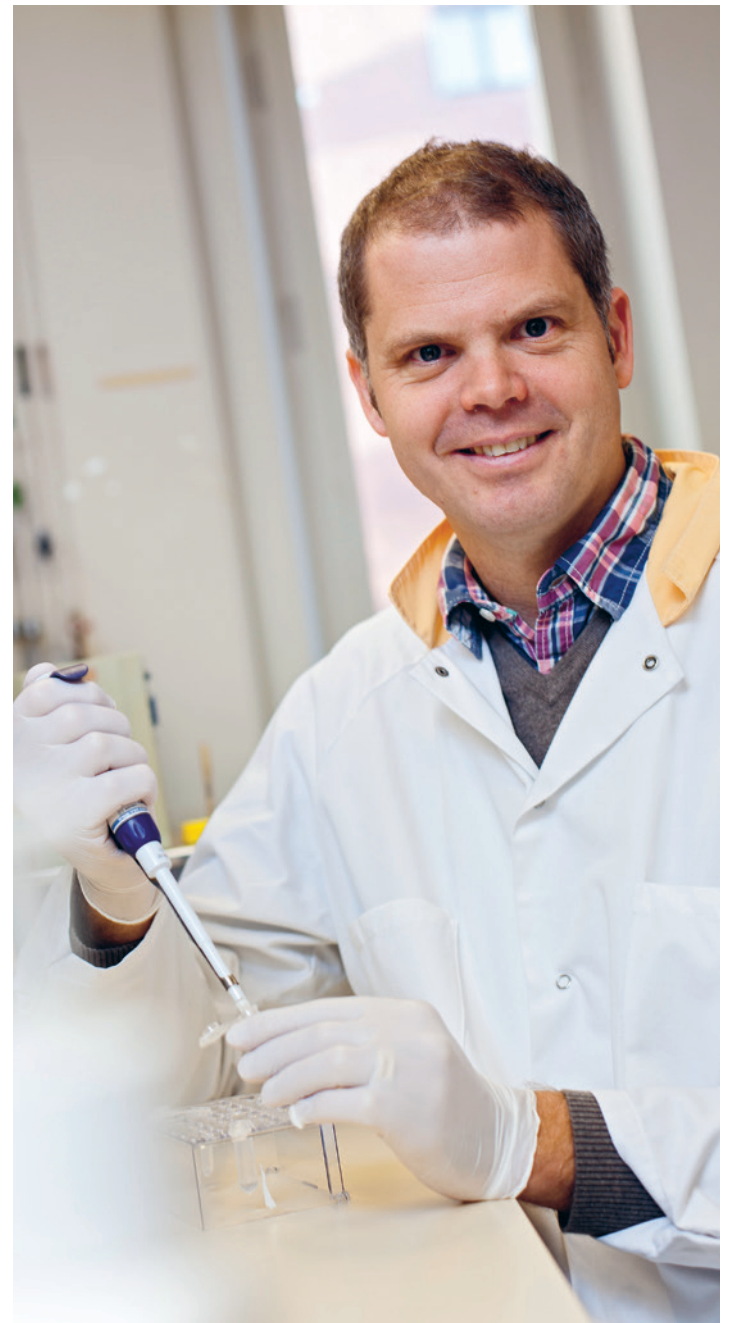
– Ja, att väcka nyfikenhet hos den som lyssnar, så att han eller hon börjar tänka själv är ett kreativt arbetssätt som föder kreativitet. Läraren har en guidande funktion att visa att ett svar kan nås på olika sätt. Faktainläring är viktig men måste kunna sättas i sitt sammanhang. Det är viktigt att få ställa frågor och uppmanas vara nyfiken. Är du det kanske du vågar belysa saker på ett nytt sätt.

## Kan kreativitet utvecklas och förändras?

– Du behöver se andra miljöer och kulturer. Därför är det viktigt att forskare upplever 2–3 olika internationella miljöer. Det ska finnas en stor möjlighet för mina medarbetare att uppleva frihet annars känner de ingen nyfikenhet.

## När känner du dig kreativ?

– Jag ser ingen klar avgränsning mellan



Fredrik Bäckhed, en av årets Göran Gustafssonpristagare, menar att trygghet är viktigt för kreativiteten. Det är svårt att tänka på forskning om man ständigt måste fundera på om man har jobb nästa månad.

»En kreativ hypotes är som en fantasi du kan testa.«

fritid och jobb och känner mig nästan alltid kreativ. När jag läser eller är på barnens fotbollsträning kan en tanke komma som jag noterar. Eller i möten med studenter, i diskussion om deras forskning och karriär. När jag springer ser jag kanske samband mellan två projekt eller ett resultat i labbet och jag får tid att reflektera. Tanken får sväva fritt.

TEXT: HELENA SVENSSON  
FOTO: JOHAN WINGBORG



# ”Det finns en potential att göra bra saker här”

**Först en karriär inom försvarsmakten och sedan drygt tio år som personalchef inom olika departement på Regeringskansliet. Nu är Christina ”Kicki” Nilsson ny HR-chef på GU.**

**CHRISTINA NILSSON**, som kallas för Kicki, började formellt den 1 maj men har varit inne på möten och utbildningar under april månad. Hon säger att hon lägger ner mycket tid på att träffa människor och få en bild av Göteborgs universitet, där hon i slutet av 80-talet läste sin grundutbildning inom personalvetenskap.

Det var en kompis i Göteborg som tipsade henne om annonsen.

– Hon tyckte att jag skulle passa perfekt för jobbet. Det var särskilt en mening i annonsen, ”att gå från personaladministration till värdeskapande verksamhet”, som lockade mig. Sedan under intervjuerna, när jag träffade universitetsledningen, så kände jag att det här var något för mig. Jag brinner för arbetsgivarfrågor och verksamhets- och organisationsutveckling. Mitt intryck är att det finns en potential att göra bra saker här. Av någon anledning är det tyst om HR-frågor på universitetet och det vill jag ändra på.

Det var under flygvapnets reservofficersutbildning hon fick smak för ledarskap och



FOTO: JOHAN WINGBORG

**Den nya HR-chefen Christina Nilsson har bland annat varit major i försvaret.**

bestämde sig för att satsa på en civil utbildning och började på Göteborgs universitet.

**UNDER NÅGRA ÅR** var hon militär observatör i Libanon och Syrien och rekryterades sedan som personalchef inom en del av försvarsmaktens utlandsstyrka. Därefter var hon personalchef på flera departement inom Regeringskansliet i drygt tio år innan hon hamnade på Tullverket.

Vad som blir den stora skillnaden med

att jobba som HR-chef på ett stort universitet, det vill Christina Nilsson inte svara på nu.

– Det är en statlig anställning, så det finns stora likheter med Regeringskansliet. Men jag måste erkänna att jag inte känner till Göteborgs universitet tillräckligt väl. Jag måste få en chans att komma in i jobbet och lära känna GU innan jag uttalar mig.

**CHRISTINA NILSSON ÄR** 51 år, bor i Södertälje och har en son på 16 år.

– Jag veckopendlar än så länge. Jag har flyttat runt mycket i mitt liv så jag tror inte att det blir en så stor omställning. Jag trivdes väldigt bra i Göteborg under studietiden. Jag får ta en sak i sänder, men ambitionen är att flytta hit så småningom.

Hon säger att hon känner sig enormt välkommen.

– Det känns fantastiskt bra att få komma hit. Att det har varit många chefsbyten på den här posten är olyckligt, men jag tänker så här: Det är historia. Nu vill jag bygga upp förtroendet för min funktion och för mina kollegor. När jag kommit in i jobbet är det upp till mig att bevisa vad vi kan göra.

**TEXT: ALLAN ERIKSSON**



## Global Week

**Global Week äger i år rum den 17–21 november.** Global Week ska bidra med ökad kunskapsspridning och bildning om globala frågor genom att universitetets forskning och utbildning med anknytning till dessa frågor synliggörs för studenter, anställda och allmänheten.

**Årets tema är global hälsa** och handlar om allas rätt till hälsa. Global hälsa är ett tvärvetenskapligt och aktuellt ämne som kan belysas ur en mängd olika ämnesområden representerade vid Göteborgs universitet. Tanken är att global hälsa ska kunna synliggöras inte bara ur rent medicinsk synvinkel, utan även exempelvis kopplat till miljö, integration, mänskliga rättigheter, humaniora, hållbar utveckling, hälsoekonomi, konflikt eller migration.

**Under Global Week** kommer du att kunna lyssna och delta i debatten kring global hälsa. Det kommer att arrangeras paneldebatter och seminarier både med externa föreläsare och med forskare verksamma vid Göteborgs universitet. Liksom tidigare år kommer programmet att vara en kombination av centrala arrangemang och evenemang vid fakulteter och institutioner.



**Årets huvudtalare är Richard Horton**, chefredaktör för den medicinska tidskriften the Lancet och hedersdoktor vid Sahlgrenska akademien.

Läs mer på Global Weeks hemsida: <http://globalweek.gu.se/>.

## Ett startpaket för friskare tänder!



Nu välkomnar vi nya kunder med ett komplett startpaket för tandvård, med undersökning, fyra röntgenbilder och lättare tandstensborttagning.

**Pris 650 kr** (ord. pris 940 kr)

**Ring och boka din tid idag på tel 031-42 62 00**

I våra fräscha lokaler vid Järntorget erbjuder vi alla sorters tandvård. Mottagningen är utrustad med den senaste digitala tekniken och är naturligtvis ansluten till Försäkringskassan. Hos oss får du tandvård med ett varmt bemötande, omtanke och högsta kvalitet.

Läs mer på [www.tandlakarefarzini.se](http://www.tandlakarefarzini.se)



TANDLÄKARE  
Farzini



MEDLEM AV  
PRIVAT  
TANDLÄKARNA

Tandläkare Roya Farzini, Första Långgatan 4, 413 03 Göteborg

# Kvinnor och män bedöms olika

I **SENASTE NUMRET** AV GU Journalen presenterades en studie som visar att bland yngre nydisputerade är män mer aktiva än kvinnor. Män handleder fler doktorander, har ett större antal publikationer, är ute på fler konferenser och sitter oftare i vetenskapliga kommittéer eller organ.

Ett uttalande, som lyfts fram i artikeln är "Männen fattar galoppen, de vet vad som krävs för att lyckas. De visar framfötterna". En möjlig tolkning är att detta uttalande lägger det huvudsakliga ansvaret för bristande prestation på individen, det vill säga "kvinnor fattar inte galoppen". En annan tolkning kan vara att män som grupp har lättare att förstå vad som krävs i ett manligt konstruerat system. Vid noggrannare läsning nämns de kulturella mönster och normer som påverkar vetenskaplig prestation. Dessa strukturer behandlas i vår mening inte tillräckligt.

**ETT FLERTAL** vetenskapliga undersökningar har visat att kvinnor och män bedöms olika inom akademien. Bland annat framkom i Vetenskapsrådets rapport *Jämställdhetsobservationer i ett urval av vetenskapsrådets beredningsgrupper 2012* ett flertal skillnader i hur kvinnor och män bemöts, samt hur kvin-

nors och mäns ansökningar bedöms. I flera av beredningsgrupperna noterades att de män som deltog sammantaget fick väsentligt mer talarutrymme och inflytande än vad kvinnorna fick. I bedömning av såväl ansökan som av den sökande framkom olika sätt att resonera om kvinnor och män. Då kvinnors roll och självständighet i starka

»... män som deltog sam-  
mantaget fick väsentligt mer  
talarutrymme och inflytande  
än vad kvinnorna fick.«

forskargrupper diskuterades, skedde detta på ett mer ifrågasättande sätt än då män diskuterades. I diskussionen om kvinnliga sökande relaterades det också oftare till män verksamma inom samma forskningsfält. Exempelvis berördes vilken handledare som kvinnan hade haft, vilka män hon hade handlett eller vilka män som fanns i den miljö där kvinnan var verksam.

I en faktaruta i ursprungsartikeln framkommer att en majoritet av professorerna på de undersökta institutio-

nerna är män. Med Vetenskapsrådets rapport i åtanke, saknar vi en tolkning av resultaten utifrån detta. En möjlig förståelse av de skilda resultaten för män och kvinnor är, förutom det som lyfts fram i artikeln, att manliga professorer skapar förutsättningar som passar och understödjer manliga doktorander och forskare.

**DE TOLKNINGAR** som betonas i artikeln, borde kompletteras och förstås också utifrån de strukturer som omger kvinnor och män i akademien. Eftersom den undersökning som refereras till visar på behovet av att

komma till rätta med kvinnors och mäns olika möjligheter inom universitetet, håller vi helt med om uttalandet att en handlingsplan behövs. Handlingsplanen bör gälla för hela GU, samt bygga på studier där individuella, situationella och strukturella skillnader beaktas.

Fotnot: Olle Persson, lektor på psykologiska institutionen, upplever att nämnt citat är missvisande och taget ur sitt sammanhang.

ADRIAN GROGLOPO, FIL.DR., INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. AMELIE GAMBLE, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. ANNE INGBERG BERG, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. ANNELI GOULDING, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. BOO JOHANSSON, PROFESSOR, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. CARL MARTIN ALLWOOD, PROFESSOR, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. CECILIA BERGSTAD JAKOBSSON, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. CHRIS VON BORGSTEDE, DOCENT, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. CHRISTEL BACKMAN, FIL.DR., INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP. CLAUDIA FAHLKE, PROFESSOR, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. ELISABETH OLIN, DOCENT, INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. ELISABETH PUNZI, DOKTORAND, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. ERIKA ALM, FIL.DR., INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER. HANNA WIKSTRÖM, FIL.DR., INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. HELENA JOHANSSON, FIL.DR., INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. INGA TIDEFORS, DOCENT, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. JENNIFER STRAND, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. JEREMY RAY, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. JESSIKA GRAHM, DOKTORAND, HUMANEKOLOGI. JOHAN HAGBORG-MELANDER, DOKTORAND, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. JULIA BAHNER, DOKTORAND, INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. KARIN BARRON, PROFESSOR, INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. KARIN BOSON, DOKTORAND, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. KARL ASK, DOCENT, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. LENA MARTINSSON, PROFESSOR, INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER. LINDA HASSING, DOCENT, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. LINDA MOSSBERG, DOKTORAND, INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. LISA RUDOLFSSON, DOKTORAND, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. MAGNUS LINDWALL, DOCENT, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. MALIN BROBERG, PROFESSOR, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. MALIN HILDEBRAND KARLÉN, DOKTORAND, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. MARIA LARSSON, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. MATTIAS GUNNARSSON, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. NIKLAS FRANSSON, DOCENT, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. NINNI CARLSSON, FIL.DR., INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. PETRA BOSTRÖM, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. SANDRA BURATTI, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. SARA INGEVALDSON, DOKTORAND, PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. SARA LANDSTRÖM, FIL.DR., PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN. SOFIA BJÖRK, DOKTORAND, INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP. TOBIAS DAVIDSSON, DOKTORAND, INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE. ULLA BJÖRNBERG, PROFESSOR EMERITA, SOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN. VERONICA SVÄRD, DOKTORAND, INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE.

## Två timmar

**HUR EN REKTOR SKA UTSES** framgår av högskoleförordningens andra kapitel: "Innan styrelsen lämnar sitt förslag [till regeringen] skall den höra lärarna, övriga anställda och studenterna på det sätt som styrelsen har bestämt." Universitetsstyrelsen avgör alltså helt och hållet hur hörandeprocessen ska utformas. Denna oinskränkta frihet väljer universitetsstyrelsen att förvalta genom att låta en hörandeförsamling på 70 personer sammanträda två timmar på förmiddagen 3 juni 2014 – samma dag som universitetsstyrelsen ska fatta beslut på eftermiddagen. Två timmar! Under den tiden ska det ha hunnits med att hälsas välkomna och gå igenom formalia, utse en mötesordförande och sekreterare, höra rektor, och förrätta val!

Finner universitetsstyrelsen inte att frågan om rektors nominering till ytterligare en mandatperiod är av en sådan dignitet att den är värd mer än ett tvåtimmarssammanträde? Eller är det så att universitetsstyrelsen finner att frågan just är av en sådan dignitet att den inte önskar bereda hörandeförsamlingen att komma med några som helst

input? Förutom ett snabbt "ja" förstås.

Det är förstås inte hörandeförsamlingen som är förloraren i denna process – och tyvärr inte heller universitetsstyrelsen skulle man kunna tillägga. Förlorarna i processen är de anställda och studenterna som universitetsstyrelsen inte bryr sig om att annat än pliktskyldigt "höra". Men oavsett om nuvarande rektor får hörandeförsamlingens fortsatta förtroende eller inte så är det rektors legitimitet som är den största förloraren i processen och det är varken rektor eller Göteborgs universitet betjänta av.

Universitetsstyrelsen är suverän i frågan och oavsett vilka förklaringar och bortförklaringar som eventuellt kommer kvarstår faktum att hörandeförsamlingen fick två timmar på sig.



RALPH HEIEFORT  
FAKULTETSSEKRETERARE  
VID NATURVETENSKAPLIGA  
FAKULTETEN

## Replik: Vi tar den tid som behövs

**SJÄLVKLART ÄR VAL** av rektor en av universitetsstyrelsens viktigaste uppgifter som vi också har tagit på största allvar. Vi har gjort ett gediget förberedelsearbete och har valt att inrätta en hörandeförsamling innan beslutet.

Din kritik riktar sig emot att hörandeförsamlingen endast får två timmar till sitt förfogande att diskutera denna fråga. Två timmar är en vanlig tid för denna typ av hörandeförsamlingar och styrelsen ansåg även i detta fall att det var en rimlig tid. Kandidaten, det vill säga Pam Fredman, är ju inte direkt okänd för de närvarande. Självklart tar vi den tid som behövs, återstår det några frågor som inte har fått svar är det inga problem att förlänga mötet.

På mötet kommer beredningen av ärendet att presenteras och naturligtvis kommer nuvarande rektor att berätta hur hon ser på universitetets framtid och det arbete det kräver. Eftersom mötet ligger i anslutning till styrelsesammanträdet kan alla styrelsens medlemmar lyssna på de frågor som kommer upp och ta hänsyn till det i beslutet senare under dagen.

Du menar att vi pliktskyldigt lyssnar

på hörandeförsamlingen, vilket är en tolkning du får stå för. Vi hade ju inte behövt inrätta en formell hörandeförsamling, men vi har en förhoppning om att det ska tillföra något konstruktivt. Vi har i beredningsgruppen lagt ner åtskilliga timmar på att ta fram en kandidat som vi tror tjänar lärosätet bäst. När du skriver att till exempel studenterna är de stora förlorarna så har deras representanter deltagit och ställer sig bakom Pam Fredman enhälligt. Vi har haft flera diskussioner i styrelsen och jag har träffat ledningsrådet, där bland annat alla dekaner ingår.

Således känner jag och styrelsen att vi har ägnat frågan den tid det kräver och ser fram emot ett konstruktivt möte med hörandeförsamlingen. Vårt mål är att Göteborgs universitet ska utvecklas och stärka sin ställning som ett av Sveriges bästa universitet.



CECILIA SCHELIN  
SEIDEGÅRD  
ORDFÖRANDE I  
GÖTEBORGS UNIVERSITETS  
STYRELSE



**NYA ANSTÄLLNINGAR**

**KAJSA TÖNNESSON** är ny chef för Havsmiljöinstitutet och tar över efter Åke Hagström som varit institutets chef sedan 2009. Kajsa Tönnesson disputerade 2005 vid institutionen

för marin ekologi vid Göteborgs universitet. För närvarande är hon forskningsledare vid institutet Uni Research i norska Bergen. Havsmiljöinstitutet är ett nationellt centrum med uppdrag från regeringen att ge en bred bild av den aktuella miljösituationen i svenska havsområden.

**KNUT OLA NAASTAD STRØM** är ny doktorand på institutionen för ekonomi och samhälle, avdelningen för ekonomisk historia.



**KEVIN CULLINANE**, från Edinburgh Napier University, är ny professor i logistik och transportekonomi på företagsekonomiska institutionen.

**HENRIK FRIBERG-FERNROS** är ny docent i statsvetenskap.



**STEPHAN MAIER** är ny professor i radiologi och bildbehandling vid Sahlgrenska akademien. Han lämnar sin tjänst vid ett av världens bästa medicinska universitet, Harvard Medical School,

och flyttar till Göteborg. Framförallt är det den stora satsningen på Bild- och Interventionscentrum (BoIC) som lockar honom hit, och möjligheten till ett kulturbyte för familjen.

**JENNY MEYER** är ny kommunikatör på institutionen för socialt arbete.



**OLA SVENSSON** är ny docent i evolutionär ekologi vid Naturvetenskapliga fakulteten.

**UTMÄRKELSER**

**Fredrik Bäckhed** är en av årets Göran Gustafssonpristagare. Priset, som delas ut av Kungliga Vetenskaps- Vetenskapsakademien, är det största naturvetenskapliga

priset i Sverige.

– Det är ett fantastiskt erkännande för hela gruppen och det arbete vi utfört under de senaste åren. Det betyder även att vi kan utföra nya djärva experiment som

vi inte hade kunnat göra annars, säger Fredrik Bäckhed. Han tilldelas priset "för sin uppmärksammade och nyskapande forskning om tarmfloras betydelse för metabola sjukdomar som diabetes".



**Johan Åkerman**, professor i experimentell fysik, får också Göran Gustafssonpriset.

– Det är förstås fantastiskt roligt att ha fått ta emot priset. Det betyder

mycket för mig personligen och det är inspirerande för hela min forskargrupp att vårt arbete uppmärksammas på det här sättet, säger han.

Göran Gustafssonpriset utdelas årligen sedan 1991 inom områdena matematik, fysik, kemi, molekylärbiologi och medicin av Göran Gustafssons stiftelse för naturvetenskaplig och medicinsk forskning.



**Marta Persson** får Assar Gabrielssons pris

Assar Gabrielssons pris 2014 ges till medicine doktor Marta Persson för hennes forskning om hur normala celler kan omvandlas till cancerceller.

Genom att kombinera grundläggande tumörforskning med klinisk information kan resultaten bidra till utveckling av bättre behandling av patienter med körteltumörer. Prissumman är på 50 000 kronor.

– Det här priset betyder jättemycket för mig. Det är ett kvitto på att all den tid och energi jag lagt ner har lönat sig, så jag blev väldigt glad. Nu satsar jag vidare för att utveckla vårt projekt, där vi har många spännande resultat att jobba med, säger hon.



**Waernska professuren** går till professor Roger Butlin

Professor Roger Butlin, som kommer från University of Sheffield, har tilldelats Waernska professuren. Han har

tidigare erhållit Tage Erlanders gästprofessur 2013.

Roger Butlin är evolutionsbiolog och speciellt intresserad av frågor som rör evolution av nya arter. I sin forskning studerar han bland annat vad som händer i hybridzoner och hur nya arter uppkommer utan inblandning av fysiska barriärer. Roger Butlin kommer bland annat att arbeta tillsammans med forskare vid Linnécentret, CeMEB, vid Göteborgs universitet runt frågor om artbildning hos strandsnäcken Littorina saxatilis.



**Lars-Gunnar Andersson** belönas

Svenska Akademien har tilldelat Lars-Gunnar Andersson, professor i modern svenska, Margit Pahlsons pris 2014 på 180 000 kronor. Priset

utgår ur en donation som överlämnades

till Akademien 1981 och går till personer som genom sin verksamhet har gjort särskilt viktiga insatser för svenska språket. Under 16 år medverkade han i programmet Språket i Sveriges radio P1.

**GU-forskare tar plats i skolråd**

Regeringen har utsett ledamöterna i ett utbildningsvetenskapligt råd som ska ledas av utbildningsminister Jan Björklund. Rådet leds av utbildningsministern och består av forskare från olika vetenskapliga discipliner med anknytning till skolan. Jan-Eric Gustafsson, professor i pedagogik, och Maria Jarl, fil.dr i statsvetenskap, båda vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik vid Göteborgs universitet, är två av ledamöterna.



**Dekorerad av franska orden**

Marianne Molander Beyer, docent i franska och universitetslektor i språkdidaktik vid institutionen för pedagogik

och specialpedagogik, blir dekorerad som kommandör av den franska orden Ordre des Palmes académiques för sitt spridande av fransk kultur. Hon forskar om det franska språket, den franska litteraturen och kulturen, om svensk-franska relationer på 1700–1800-talet och om språkdidaktik med fokus på språkval, lärande och bedömning i moderna språk.

**ANSLAG**

**28 miljoner för att utveckla tröja med sensorer**

Professor Kristina Malmgrens forskargrupp, vid sektionen för klinisk neurovetenskap och rehabilitering, får

tillsammans med tre samarbetsparter 28 miljoner kronor för att utveckla en smart tröja med sensorer. Tekniken kommer att vara till stor nytta för personer med epilepsi eller Parkinsons sjukdom och de som haft stroke.

**Stor satsning på matematik**

Nu ger Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse tillsammans med Kungl. Vetenskapsakademien stöd på totalt 160 miljoner kronor till framstående matematikforskare. Bland forskarna finns Andreas Rosén vid institutionen för matematiska vetenskaper.

**Sju cancerforskare i Göteborg fick ta del av årets utdelning från Barncancerfonden. Fyra av anslagen ges inom forskningsnätverket NBCNS.**

**Susanne Fransson:** Genetisk bakgrund som bas för behandling av neuroblastom  
**Marie Kalm:** Förebyggande åtgärder mot skador i hjärnan orsakade av strålbehandling

**Dongfeng Chen:** Genetiska förändringar i pre-B-cell-receptor-komponenter och

dess bidrag till uppkomst av leukemi

Inom forskningsnätverket NBCNS (Network for Neuroblastoma and CNS tumor research in children) får dessa forskare i Göteborg forskningsbidrag:

**Lars Karlsson:** Molecular mechanism behind the benefits of exercise on the brain after irradiation

**Catarina Träger:** Targeted therapy in neuroblastoma

**Martina Boström:** Interplay between neural stem cells and the vasculature after irradiation to the young brain

**Tajana Tesan Tomic:** Rab-associated gene alterations in neural tumor progression

**NYA BÖCKER****Seminarie serie om Taube blev en bok**

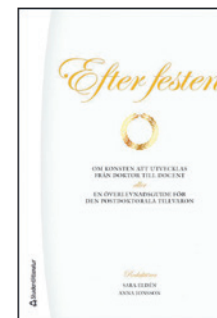
Marita Rhedin, universitetslektor i musikvetenskap, är en av författarna till boken *Elva sidor av Taube*, som tar sin utgångspunkt i en seminarie serie som arrangerades av Göteborgs universitet, Svenska Visakademien och Folkuniversitetet på Jonsereds herrgård 2006–2012.

**Hur barn lär sig språk**

Anne Kultti, institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, utgår i sin bok från en syn på språklärande som socialt och kontextuellt och har barns perspektiv i fokus. Bokens titel är *Flerspråkiga barns villkor i förskolan - lärande av och på ett andra språk*. Genom konkreta exempel får vi följa barnens deltagande i aktiviteter och författaren diskuterar hur man kan förstå exempelvis sagostund, måltid och samling i relation till deltagande och språklärande.

**Nydisputerade saknar forum**

Dagens otydliga karriärvägar och osäkra anställningsförhållanden riskerar att skapa en rädd och tyst doktor. Men en tyst doktor har svårt att bidra till den förnyelse och förnyring som krävs för att möta en ökad internationell konkurrens. Sara El-



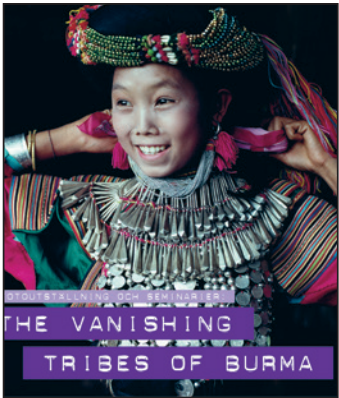
dén och Anna Jonsson lyfter fram behovet av samlade röster för en starkare akademi, i sin bok *Efter festen - om konsten att utvecklas från doktor till docent eller en överlevnadsguide till den postdoktorala tillvaron* (utgiven på Studentlitteratur).

## EVENEMANG

**Symposium om läsande, matematik och hjärnans utveckling**

Hjärnans utveckling, pedagogik och psykologi står i fokus när forskare och lärare träffas på Göteborgs universitet den 20-21 maj för det internationella symposiet *Reading, Mathematics and the Developing Brain* som nu arrangeras för andra gången.

Symposiet arrangeras den 20-21 maj kl. 09.00-17.00 i Kjell Härnqvistsalen, Pedagoghus A, Källarplan, Västra Hamngatan 25.



**Världsunik fotoutställning om Burma**

*The Vanishing tribes of Burma* visas på Annedalsseminariet i Göteborg den 20-23 maj.

– Med utställningen vill vi uppmärksamma den fredsprocess som pågår i Burma och vikten av att alla etniska minoriteter får sina rättigheter tillgodosedda, att de får ta plats i parlamentet och att konflikter och exploatering av bönders egendom upphör, säger Kenneth Hotz, från Svenska freds- och skiljedomsföreningen som visar utställningen i samarbete med institutionen för globala studier vid GU.

Bilderna är tagna av den amerikanske fotografen Richard K. Diran som under 30 års tid dokumenterat olika etniska minoriteter i Burma. De är sannolikt den mest kompletta samlingen i sitt slag och många av de kulturella uttryck som visas är idag försvunna. Utställningen, som invigdes av oppositionspolitikern Aung San Suu Kyi förra året, har visats för burmesiska universitetsstudenter, munkar och skolbarn med förhoppningen att lyfta frågorna om landets mångfald och inspirera till nationell försoning.

Utställningen är öppen för allmänheten och parallellt arrangeras också seminarier och föreläsningar där såväl forskare från institutionen för globala studier som politiska aktivister från Burma deltar.

De frågor som kommer att tas upp är bland annat den senaste tidens utveckling i Burma, kvinnors deltagande i det offentliga livet, politisk aktivism samt burmesers tvångsarbete i Thailand och Malaysia. Från Göteborgs universitet deltar Anja Karlsson Franck samt Kenneth Hermele. Även föreläsningarna är öppna för allmänheten.

## Wiklunds upptäckt prisas

**The International Opera Award är operavärldens motsvarighet till Oscarsgalan. I år gick priset för bästa nyupptäckta verk till irländska Wexford Festival Opera för uppsättningen av *Cristina, regina de Svezia*.**

**Men den som egentligen står för upptäckten är Anders Wiklund, internationellt känd operaforskare och professor i musikedvetenskap.**



Anders Wiklund

**OPERAN ÄR SKRIVEN** av Jacopo Foroni (1825–1858) och handlar om drottning Kristina som abdikerar på grund av sin kärlek till Magnus Gabriel de la Gardie. Den historiska korrektheten är kanske inte överväldigande men i gengäld är musiken det, försäkrar Anders Wiklund.

– Foroni kom till Sverige 1849 för att leda en italiensk operatrupp

som förlorat sin kapellmästare och skrev raskt en opera som sattes upp på Kungliga teatern. Den blev väl motagen och Foroni blev snart hovkapellmästare. Tyvärr dog han tidigt i kolera, annars hade han nog kunnat bli lika känd som Verdi. För hos honom kan man höra saker man känner igen från *La Traviata* och *Rigoletto*, men Foroni var faktiskt före.

*Cristina, regina de Svezia* framfördes för första gången i modern tid 2007 i en konsertversion på Vadstena-Akademien.

– Den har också spelats in på skiva av Göteborgsoperan. Men Wexford Opera Festival på Irland var i november 2013 först med att göra en riktig operaföreställning av verket.

**Hur går det då till att hitta en bortglömd opera?**

Anders Wiklund, som genom åren letat upp drygt 40 operaverk som han källkritiskt gett ut, menar att det gäller att veta var man ska söka.

– Kungliga Operan i Stockholm har exempelvis ett av världens mest välsorterade operabibliotek med kataloger över alla verk som spelats. Parisoperans bibliotek är nog ännu bättre. Om 50 år kanske verken finns utgivna digitalt men det gör de inte ännu, så det gäller att åka runt och leta på plats. För att få en uppfattning om kvaliteten måste man också spela upp delar av verken.

Och det finns gott om musik kvar att upptäcka, påpekar Anders Wiklund.

– Vi har kanoniserat ett antal operor på ett lite olyckligt sätt som gör att vi glömmer alla andra verk. Men på exempelvis 1830-talet skrevs kanske 800–900 operor bara i Italien. Det gällde att producera nytt hela tiden istället för att spela gamla verk och en del saker ska man kanske vara tacksam över att de inte uppförs idag. Men det finns pärlor också.

Och *Cristina, regina de Svezia* hör till de största juvelerna Anders Wiklund hittat genom åren.

– Jag har även letat upp okända verk av Rossini och Donizetti, men det som är speciellt med Jacopo Foroni är att han är totalt okänd idag. Fram till nu vill säga. Operahus i både Tyskland och Österrike har hört av sig för att göra nya uppsättningar. Närmast är ett konsertant framförande av Chelsea Opera Group i London i november. Att vi som sysslar med källkritisk utgivning får uppmärksamhet är inte så vanligt, därför känns förstas The International Opera Award väldigt roligt.



## Vad skulle hända med Göteborg och Västsverige om Göteborgs universitet inte fanns?



– Göteborg skulle nog vara en mycket tristare och fattigare stad. Och om GU inte fanns skulle lokalpolitiker och regionala tillväxtprofeter hitta på ännu fler konstiga saker för att "sätta Göteborg på kartan", som det brukar heta.

**Magnus P Ängsal**

Universitetslektor i tyska vid institutionen för språk och litteraturer



– GU förser en stor del av den offentliga sektorn – säkert också andra sektorer – med välutbildad arbetskraft och intressanta kunskaper. Det är viktigt för regionens utveckling, konkurrenskraft och attraktivitet. Men man bör också fundera på vad Göteborg och Västsverige betyder för GU. Det är något jag saknar i diskussionen om GU:s plats och betydelse.

**Anna Cregård**

Universitetslektor på Förvaltningshögskolan



– Utan Göteborgs universitet skulle regionen drabbas av kunskaps- och innovationsskleros. Precis som kroppen behöver konstant motion och rätt kost för att hållas frisk och växa, behöver regionen konstant flöde av nya evidensbaserade lösningar för att möta samhällets utmaningar och skapa förutsättningar för tillväxt.

**Aslak Felin**

Adjunkt på enheten för innovation och entreprenörskap på Sahlgrenska akademien



– GU symboliserar framtid för mig. Här utvecklas framtidens unga människor och dess teknik/kunskap. Universitetet lockar smarta och engagerade människor till Västsverige, och vi skapar ny kunskap som används för att förstå jorden som vi lever på och förbättra vår livskvalitet. Utan GU skulle Västsverige stagnera.

**Anna Wählin**

Universitetslektor vid institutionen för geovetenskaper



– Med universitetets bredd och det helhetsperspektiv det ger skulle vi förlora en oersättlig kritisk röst i samtalet kring hållbar utveckling och Västsverige skulle sluta vara Sveriges framsida. Men jag tror ändå att universitetet kan göra mycket mer för att ta plats i det samtalet.

**Ellen Lagrell**

Miljösamordnare på miljöenheten



# GU – inte värst i floskelklassen

VI MÅSTE PRIORITERA OCH KOMMUNICERA VÅRA KLUSTEROMRÅDEN SAMT VERKA FÖR KOMPLETTA MILJÖER OCH IMPLEMENTERA VÅR STRATEGISKA BUDSKAPSPLATTFORM.....



ILLUSTRATION: ANDERS EURÉN

**Nu är tävlingen avgjord! GU:s bästa floskel är utsedd, på förslag av våra läsare.**

**Men fler finns där ute och väntar på upptäckt.**

GU JOURNALEN fick in ett tjugotal bidrag när redaktionen nyligen på bland annat Facebook utlyste en floskeltävling. Dessa har nu presenterats för två experter: Einar Korpus och Karin Helgesson, universitetslektorer vid institutionen för svenska språket. De enades om att ge förstapriset till: *Vi strävar alltid efter att se helheten och satsar på kvalitativ strategiformulering för att kunna effektivisera verksamheten.*

– Genom konstruktionen vi plus ett verb ger mening intryck av handlingskraft, samtidigt som själva verbet *strävar* är praktiskt eftersom det inte utlovar något resultat utan snarare är ett uttryck för vilja och önskan. *Kvalitativ strategiformulering* är också intressant för det kan vara lite vad som helst och det är alltså själva formuleringen av en strategi, inte genomförandet av den, som ska göra det möjligt att effektivisera verksamheten, förklarar Karin Helgesson, som får medhåll av Einar Korpus.

På andra plats placerar han *implementering*.

– Det är ett ord språket klarar sig bättre utan. Det finns alltid mer specifika alternativ, exempelvis *införa*, *realisera*, *förverkliga*, *genomföra* eller varför inte metaforen *sjösätta*? Också *genomlysning av verksamheten* hamnar högt på min lista. Det är möjligt att den som säger så trots allt har någon ambition men för mottagaren har uttrycket knappast någon innebörd.

**KARIN HELGESSON** lyfter också upp *Vi måste våga välja för att kunna satsa*, ett uttryck som egentligen bara är en omskrivning för nedskärningar och besparingar.

Vad är då en floskel? Karin Helgesson menar att det är ett uttryck som är populärt och ”ligger i tiden” för att använda en annan floskel.

– Den ska också låta bra och skänka lite glans åt den som uttalar den. Flosklerna är ofta en smula innehållslösa. De låter bra, men börjar man skärskåda dem inser man

att de inte säger så mycket. Och så är en floskel smittsam, den sprids.

Genomskådar flosklerna gör man enklast genom att känna efter, förklarar Einar Korpus.

– Känner jag igen den här formuleringen? Vet jag vad den betyder? Skulle jag önska något mer originellt istället, eller kanske bara en formulering som innehåller konkretion och substans? Om man svarar ja på alla de frågorna, har man sannolikt med en floskel att göra. Första gången en sportkommentator använde exempelvis uttrycket *ett kliniskt avslut* var det friskt och fräscht. Och så har det med all säkerhet också varit med ord som *genomlysning* och *omställning*, kanske till och med *implementering*! Idag är dessa uttryck innehållslösa.

**GU BEFINNER SIG** ändå på den bättre halvan när det gäller myndighetsspråk. Och så bör det också vara, påpekar Karin Helgesson.

– Ja, dels är ju ett universitet ändå plats för kritisk granskning, dels är det i mina

ögon lite pinsamt när vi tar efter diverse egenheter från näringslivet men för sent. Floskler som varit heta för några år sedan kan börja spridas i universitetskorridorerna, lagom till att de blivit genomskådade och övergivna av dem som först började använda dem.

**Hur är det med *facilitator* som börjat dyka upp lite varstans?**

– Det är för friskt och fräscht för att vara en floskel, åtminstone än så länge! menar Einar Korpus. Men nästa år kanske ...

EVA LUNDGREN & ALLAN ERIKSSON

## Och vinnarna är:

1. Vi strävar alltid efter att se helheten och satsar på kvalitativ strategiformulering för att kunna effektivisera verksamheten.
2. Genomlysning av verksamheten
3. Implementering

## Andra populära floskler:

Visionen implementeras genom att samtliga nivåer i systemet (den universitetsgemensamma, den fakultetsgemensamma och den institutionsspecifika) tar fram treåriga rullande handlingsplaner och ettåriga preciserade verksamhetsplaner, vilka ska vara relaterade till budgeten. Detta arbete pågår med full kraft i hela systemet.

Att koppla ihop HR med verksamheten, visioner och målsättningar och att utveckla resonemanget från att tänka vad vi gör till att också arbeta med hur vi kan bidra till att skapa värde, nytta och utveckling.

Vi måste våga välja för att kunna satsa  
Vi måste säkra budskapsplattformen.

Omställning (i betydelsen besparing och kanske uppsägning), agilt arbetssätt, det kokar ner till, excellens.

Tips: Lars Melin, docent i svenska vid Stockholms universitet, har skrivit flera böcker om floskler, bland annat *Corporate bullshit: om språket mitt i city*.

De tre vinnarna får varsin biobiljett.



Einar Korpus



Karin Helgesson